

A young child with curly hair is focused on playing with colorful blocks. On the left, a stack of four blocks (orange, blue, yellow, blue) stands on a green surface. To the right, the child's hands are visible, surrounded by various other colorful blocks (red, blue, orange, green) on a light-colored floor. The background is softly blurred, showing a white wall and a window.

Beter Samenspel Bouwstenen voor veilig opgroeien

Januari 2023

regionale samenwerking
Jeugdhulp Haaglanden

Leeswijzer

Dit document omvat de werkwijze van Beter Samenspel. Het is een dynamisch document waarin onder andere de vernieuwde *Bouwstenen Beter Samenspel* zijn opgenomen en gemakkelijk kunnen worden genavigeerd. Deze bouwstenen kunnen professionals handvatten bieden in de dagelijkse werkpraktijk. In de inhoudsopgave klikt u gemakkelijk op het gewenste hoofdstuk. Vanuit daar navigeert u weer terug door op de volgende knop te drukken:

Het document is als volgt opgebouwd:

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het programma Beter Samenspel toegelicht.

Inkoopproducten

In dit hoofdstuk worden de producten van Beter Samenspel toegelicht. Dit betreffen de producten 1, 2a en 2b.

Werkwijze

In dit hoofdstuk vindt u een korte uitleg over de werkwijze Beter Samenspel inclusief enkele grafische weergaven.

Bouwstenen Beter Samenspel

Vervolgens treft u 16 hoofdstukken aan. Per hoofdstuk wordt een bouwsteen van Beter Samenspel inhoudelijk nader toegelicht.

**Kinderen duurzaam veilig
laten opgroeien én de hoogste
kwaliteit bieden voor kinderen die
hierin gevaar lopen.**

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Inkoopproducten	6
Werkwijze	8
Bouwsteen samenwerking lokaal team en GI	9
Bouwsteen samenwerkingsprincipes	14
Bouwsteen feedback en barrières	16
Bouwsteen privacy	19
Bouwsteen inhoudelijke beslissingen in de werkwijze	22
Bouwsteen weging	24
Bouwstenen directe en stabiele veiligheid	27
Bouwsteen directe veiligheid	29
Bouwsteen stabiele veiligheid	31
Bouwsteen tijdlijn: situatie gezin en voorgeschiedenis	32
Format tijdlijn	33
Bouwsteen gezinspatroon	41
Format gezinspatroon	46
Bouwsteen van patroon naar haalbare eindsituatie	49
Bouwsteen gesprekken met kinderen	50
Bouwsteen reflectie	52
Colofon	55

Inleiding

De ambitie van de gemeenten in de regio Haaglanden, vastgelegd in Beter Samenspel voor veilig opgroeien, luidt: 'Kinderen duurzaam veilig laten opgroeien én de hoogste kwaliteit bieden voor kinderen die hierin gevaar lopen'.

Met deze ambitie startte in 2017 het programma Beter samenspel. Doel van het programma is het, over de grenzen van de betrokken organisaties in de veiligheidsketen heen, breed aantoonbaar realiseren van een bestendig parallel en afgestemde samenwerking waarbij alle betrokkenen (gezin, netwerk en hulpverlening) uit kunnen gaan van een gezamenlijk gedragen kwaliteitskader en daar aan verbonden aanpak.

De verwachting is dat in gezinnen met complexe problemen een blijvend effect wordt gerealiseerd door het werken vanuit één hulpverleningslijn, gebaseerd op gedeelde waarden, principes en normen en een samenhangende en duidelijke rol- en taakverdeling.

Dit vraagt een beweging naar voren; de expertise van de Gecertificeerde Instelling naar het lokale veld én een intensievere inzet bij de start van nieuwe casussen; en het uitgangspunt om betrokken te blijven zo lang als nodig waarbij door de blijvende betrokkenheid vanuit het lokale team ook expertise van het lokale veld wordt toegevoegd aan de gecertificeerde instelling. Alles om te komen tot een hogere kwaliteit van ondersteuning voor gezinnen.

Figuur 1 Gemeentelijke ondersteuning

De aannames zijn dat:

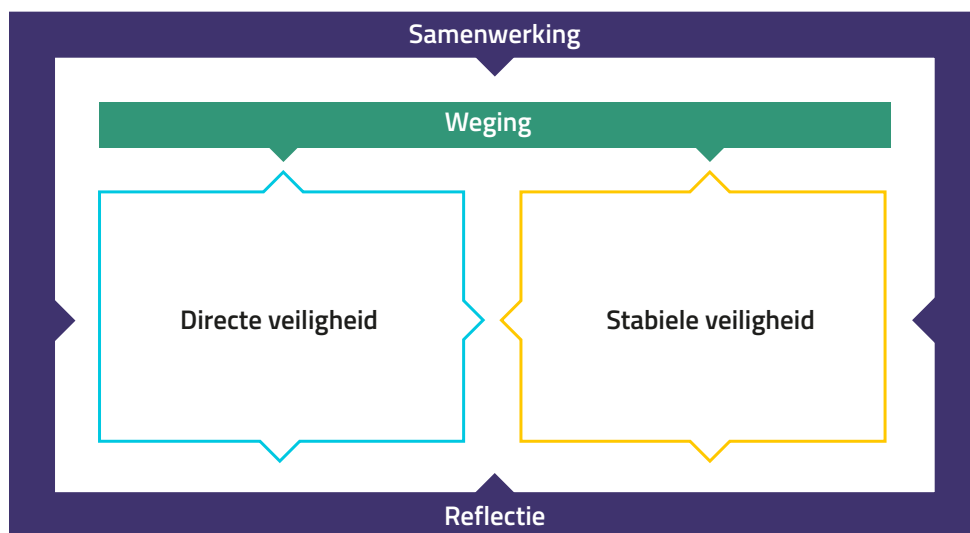
- Inzet van zware jeugdhulp wordt voorkomen doordat door eerdere inzet van de GI-expertise escalaties worden voorkomen;
- Dat door de blijvende betrokkenheid van de lokale teams jeugdbeschermingsmaatregelen eerder kunnen worden afgesloten omdat continuïteit geboden wordt door het lokale team;
- Het hele gezin in beeld blijft bij het lokale team, inclusief de betrokken jongere of het kind.

De professionals van het lokale team en de GI werken eerder intensief samen in die gezinnen waar sprake is van onveiligheid. Tijdens de samenwerking kunnen de professionals alle instrumenten inzetten die aanwezig zijn in het gemeentelijk domein. Het werken volgens 1 gezin, 1 plan 1 regisseur waarbij informatie wordt gedeeld en "meereist" met het gezin is het uitgangspunt.

Partners in het programma Beter Samenspel hebben in de afgelopen jaren een gezamenlijke werkwijze ontwikkeld, waarbij focus ligt op (directe)veiligheid en vervolgens met een veranderplan patronen te doorbreken en te komen tot een haalbare eindsituatie.

Allereerst wordt er indien nodig direct bescherming geboden aan het kind dat in direct gevaar is. Zodra deze directe veiligheid is gewaarborgd werken de professionals samen verder om ook stabiele veiligheid in het gezin te realiseren door de oorzaken van (onveilig)gedrag te onderzoeken en aan te pakken of daar blijvend bij te ondersteunen. Door deze inzet wordt toegewerkt naar blijvende stabiele veiligheid in het gezin.

De werkwijze bestaat uit een samenhangend fundament met de pijlers 'samenwerking', 'reflectie', 'directe & stabiele veiligheid' en 'weging'. Bij deze pijlers zijn bouwstenen ontwikkeld die bij de werkwijze uitgebreid zijn beschreven. De samenhang van het fundament is hieronder grafisch weergegeven.

Inkoopproducten

Om de samenwerking volgens de werkwijze van Beter Samenspel tussen de Gecertificeerde Instellingen en de lokale teams mogelijk te maken zijn er in verband met de bekostiging van de (preventieve)activiteiten binnen Haaglanden inkoopafspraken gemaakt. Om goed te begrijpen wat deze producten inhouden, zijn de producten hieronder opgesomd.

Advisering op anonieme basis (product 1)

Er is sprake van product 1 als een professional vanuit het Lokale Team (anoniem) wil klankborden met een jeugdbeschermer of als een jeugdbeschermer dit wil doen met het Lokale Team. Om de consultatiefunctie goed uit te voeren heeft de GI 'vaste' jeugdbeschermers gekoppeld aan gemeenten. Het is de bedoeling dat deze jeugdbeschermers met vaste regelmaat aanwezig zijn op locatie van de lokale teams. Hierdoor zijn zij goed bekend met de lokale situatie.

Bij product 1 wijzigt er niets aan de casusregie; deze blijft bij de partij waar het op het moment van de vraag al ligt. Ook volgt er geen officiële rapportage van het advies. Voor de advisering is geen beschikking nodig.

Samen optrekken, regie bij het Lokale Team (product 2a)

Er is sprake van product 2a als – ter voorkoming van verdere escalaties in het gezin – er ondersteuning vanuit de GI geboden wordt in het vrijwillig kader. Dit gebeurt als het Lokale Team na een casuïstiekoverleg (bouwsteen weging) besluit dat dit nodig is en kan alleen als desbetreffende ouders/verzorgers (en eventueel de jongere) hiermee instemmen.

Er hoeft hiervoor géén Jeugdbeschermingstafel (JBT) plaats te vinden. De ondersteuning door de GI aan het Lokale Team behelst maximaal 25 uur per gezin en kan – indien noodzakelijk – meerdere keren voor hetzelfde gezin worden afgegeven door het Lokale Team. Een preventief jeugdbeschermer kan o.a. gevraagd worden een casuïstiekbespreking bij te wonen, mee te gaan op huis- bezoek, gezamenlijk een uitgebreide analyse uit te voeren, etc.

Indien het product wordt ingezet en tijdens het traject blijkt dat een vrijwillig kader niet voldoende is, kan het Lokale Team met een regulier verzoek tot onderzoek (VTO) via de JBT-verzoeken om een raadsonderzoek. Mocht er al een preventief jeugdbeschermer betrokken zijn, dan wordt dit in het VTO aangegeven. Het uitgangspunt is namelijk dat deze professional betrokken blijft na de JBT.

Als de JBT besluit dat hulp in vrijwillig kader mogelijk is met geen of een uit- gesteld raadsonderzoek, kan extra inzet van een preventief jeugdbeschermer gewenst zijn ter ondersteuning van het Lokale Team. In dit geval geeft het Lokale Team hier zelf de beschikking voor af. Bij inzet van product 2a zijn het Lokale Team en de GI gezamenlijk betrokken bij het gezin, maar blijft de eind- verantwoordelijkheid voor de veiligheidsinschatting van de minderjarige – en daarmee de regie op de inzet van specialistische jeugdhulp – bij het Lokale Team.

Samengevat: wanneer product 2a?

- Teambesluit van het Lokale Team voor start werkwijze Beter Samenspel:
 - Een melding bij de JBT is (nog) niet aan de orde. Er is geen sprake van een bedreiging van de acute veiligheid van de jeugdige. Wel zijn er ernstige zorgen over de ontwikkeling (structurele veiligheid) van de jeugdige.
 - Een melding bij de JBT is al aan de orde i.v.m. acute of structurele zorgen over de ontwikkeling van de jeugdige. De medewerker van het Lokale Team wil alvast gaan samenwerken met een jeugdbeschermer in de betreffende casus.
- De JBT besluit tot een uitgesteld raadsonderzoek:
 - Product 2a kan door Lokale Team-medewerker (nogmaals) ingezet worden.
- Na beëindiging van een ondertoezichtstelling (OTS):
 - In overleg met het Lokale Team om bijvoorbeeld een casus warm over te dragen, indien dit tijdens de looptijd van de maatregel onvoldoende is gelukt. Een voorbeeld hiervan is als een OTS door de rechtbank onverwachts niet wordt verlengd.

Casusregie bij de GI in het vrijwillig kader, samen optrekken met het Lokale Team (product 2b)

Dit product kan worden ingezet na een bespreking aan de JBT. Indien de JBT- voorzitter besluit dat de Raad voor de Kinderbescherming start met een raads- onderzoek, óf als de JBT-voorzitter inschat dat wisseling van regie noodzakelijk is voor verdere voortgang van de hulpverlening. Product 2b wordt door de JBT geïndiceerd als de gezaghebbende ouders/verzorgers ermee ingestemd hebben en is nog steeds een vorm van vrijwillige hulpverlening ter overbrugging van de periode van het raadsonderzoek.

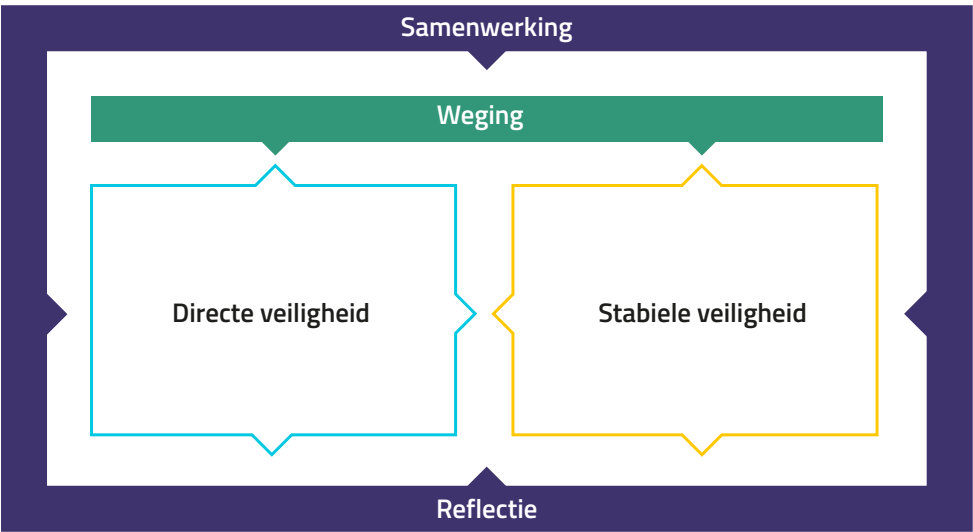
De GI probeert bij product 2b waar mogelijk een kinderbeschermingsmaatregel in een gezin te voorkomen en betreft het Lokale Team hierbij. Het Lokale Team blijft dus de ontwikkelingen van het gezin volgen na de JBT, geeft desgevraagd advies aan de betrokken jeugdbeschermer, en kan op verzoek van de GI - en in overeenstemming met het gezin en het Lokale Team - jeugdhulp inzetten. Als er een kinderbeschermingsmaatregel (OTS) wordt uitgesproken, zet het Lokale Team een stap terug in betrokkenheid en blijft op de achtergrond of op andere leefgebieden (wonen, financiën) betrokken. Wanneer duidelijk is dat de maatregel afgesloten kan worden, pakt het Lokale Team de draad weer op; de jeugdbeschermer blijft nog even - al dan niet op de achtergrond - betrokken. Op deze wijze is er zo veel mogelijk sprake van een doorlopende lijn van de hulpverlening voor het gezin.

Voor product 2b geldt dat de eindverantwoordelijkheid voor de veiligheidsinschatting van de minderjarige en daarmee de regie op de inzet van specialistische jeugdhulp bij de GI ligt.

Werkwijze

De werkwijze bestaat uit een samenhangend fundament met de pijlers ‘samenwerking’, ‘reflectie’, ‘directe & stabiele veiligheid’ en ‘weging’. Bij deze pijlers zijn bouwstenen ontwikkeld die bij de werkwijze uitgebreid zijn beschreven. De samenhang van het fundament is hieronder grafisch weergegeven.

Figuur 2 Fundament van bouwstenen

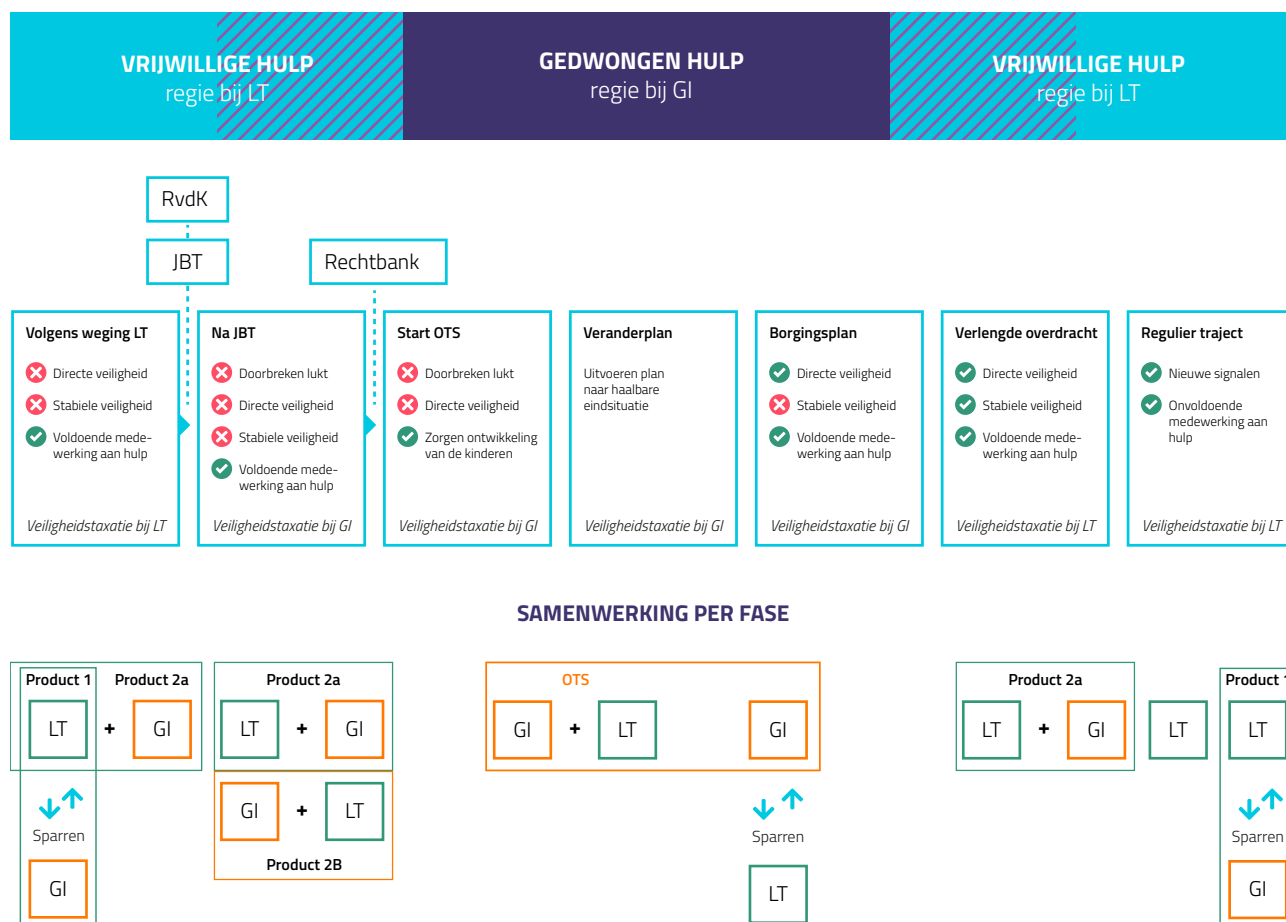
Tabel 1 Fundament van bouwstenen

Fundament	Bouwstenen en formats
Samenwerking	- Samenwerking lokaal team en GI Samenwerkingsprincipes Feedback en Barrières - Privacy - Inhoudelijke beslissingen
Weging	Weging
Directe veiligheid & Stabiele veiligheid	- Directe veiligheid Stabiele veiligheid - Tijdslijn: Situatie gezin en voorgeschiedenis Gezinspatroon - Van patroon naar haalbare eindsituatie Gesprekken met kinderen
Reflectie	Reflectie

Bouwsteen samenwerking lokaal team en GI

In de bouwsteen 'Samenwerking lokaal team en GI' wordt inzichtelijk gemaakt hoe de samenwerking tussen het lokale team en de GI er idealiter uit ziet. De samenwerking is in deze bouwsteen schematisch in kaart gebracht voor zes aspecten, namelijk: informatiedeling, regie en plan van aanpak, veiligheidstaxatie, praktische invulling, taken en kernbesluiten. Als basis geldt een aantal samenwerkingsprincipes waar alle partners zich aan verbonden hebben, deze zijn beschreven in de bouwsteen samenwerkingsprincipes. Bij de schematische uitwerking wordt uitgegaan van samenwerking en regievoering zoals in [figuur 3](#). De figuur is van links naar rechts te lezen, waarbij gestart wordt met de fase bij het lokaal team, in de volgende fase de expertise van de GI betrokken wordt, een fase verder waar een kinderschermingsmaatregel is uitgesproken en als laatste de fase bij het lokaal team nadat de maatregel afgesloten is. In het schema van [tabel 2](#) is beschreven wie voor welk onderdeel in welke fase aan zet is.

Figuur 3 Samenwerking lokaal team (LT) en GI (schema is van links naar rechts te lezen)

Voor uitleg Productcodes zie hoofdstuk [Inkoopproducten](#)

Tabel 2 Schematische weergave samenwerkingsaspecten LT en GI

Lokaal team		Lokaal team / expertise GI	Maatregel GI	Lokaal team / na borging GI
1. Informatiedeling:				
Geef inzicht in: Welke informatie wordt tijdens het gezamenlijk oplopen en bij overdrachten minimaal gedeeld?	Voor de uitgebreide verklarende analyse legt het Lokaal Team de volgende informatie vast: ▪ Aanleiding ▪ Genogram ▪ Tijdslijn (ingezette hulp met resultaat, feitelijke belangrijke gebeurtenissen en belangrijke besluiten) ▪ Actuele, concrete feitelijke zorgen en krachten ▪ Danger statements/ veiligheidsafspraken ▪ Patroon ▪ Haalbare eindsituatie ▪ Doelen (wie, wat, wanneer, voortgang)	Verklarende analyse wordt gedeeld en ontbrekende (nieuwe) informatie wordt toegevoegd aan de uitgebreide verklarende analyse.	Voor de uitgebreide verklarende probleem-analyse neemt de GI de informatie van het Lokaal team over en vult ontbrekende informatie aan om te komen tot dezelfde gedeelde basis: ▪ Aanleiding ▪ Genogram ▪ Tijdslijn (ingezette hulp met resultaat, feitelijke belangrijke gebeurtenissen en belangrijke besluiten) ▪ Actuele, concrete feitelijke zorgen en krachten ▪ Danger statements/ veiligheidsafspraken ▪ Patroon ▪ Haalbare eindsituatie ▪ Doelen (wie, wat, wanneer, voortgang)	Verklarende analyse wordt gedeeld en ontbrekende (nieuwe) informatie wordt toegevoegd aan de uitgebreide verklarende analyse.
2. Veiligheidstaxatie:				
Geef inzicht in: Wie is verantwoordelijk voor het taxeren van de veiligheid?	Lokaal team is verantwoordelijk voor de veiligheidstaxatie.	De GI is betrokken vanuit de expertise, in gezamenlijkheid met Lokaal team. Bij 2a indicatie ondersteund en adviseert de GI bij de veiligheidstaxatie door het Lokaal team. Bij 2b indicatie is GI verantwoordelijk voor de veiligheidstaxatie en ondersteund het Lokaal team hierbij.	GI is verantwoordelijk voor de veiligheidstaxatie.	Lokaal team is verantwoordelijk voor de veiligheidstaxatie.

Tabel 2 (vervolg)

	Lokaal team	Lokaal team / expertise GI	Maatregel GI	Lokaal team / na borging GI
3. Regie en Plan van Aanpak:				
Geef inzicht in: Wie is verantwoordelijk voor het plan (o.a. vaststellen van de haalbare eindsituatie) en heeft de regie op de uitvoering van het plan?	Het Lokaal Team is verantwoordelijk voor het plan en voor de regie/coördinatie op de uitvoering van het plan. De ingezette hulpverlening is verantwoordelijk voor uitvoering van de hulpverlening. We doen dit altijd in gezamenlijkheid met het kind, ouders, netwerk en uitvoerend hulpverleners om het plan succesvol te kunnen uitvoeren. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes.	Het Lokaal Team is verantwoordelijk voor het plan en voor de regie/coördinatie op de uitvoering van het plan De GI ondersteunt hierin. De ingezette hulpverlening is verantwoordelijk voor uitvoering van de hulpverlening. We doen dit altijd in gezamenlijkheid met het kind, ouders, netwerk en uitvoerend hulpverleners om het plan succesvol te kunnen uitvoeren. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes.	GI is verantwoordelijk voor het plan en voor de regie/coördinatie op de uitvoering van het plan. De ingezette hulpverlening is verantwoordelijk voor uitvoering van de hulpverlening. We doen dit in gezamenlijkheid met het kind, ouders, netwerk, lokaal veld en uitvoerend hulpverleners om het plan succesvol te kunnen uitvoeren. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes. In het geval dat er kinderen met én zonder een kinderschermingsmaatregel in het gezin zijn: De GI voert de regie en is daarmee het aanspreekpunt voor het gezin. Het Lokaal Team organiseert de hulpverlening voor de kinderen zonder maatregel en is zo nodig aanwezig bij evaluaties en dergelijke. Dit kan alleen als ouders het hiermee eens zijn. In andere gevallen is het maatwerk en is het van belang dat er een eenduidige lijn en visie is tussen de GI en het lokaal team. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes.	Het Lokaal Team is verantwoordelijk voor het plan en voor de regie/coördinatie op de uitvoering van het plan. De ingezette hulpverlening is verantwoordelijk voor uitvoering van de hulpverlening. We doen dit altijd in gezamenlijkheid met het kind, ouders, netwerk en uitvoerend hulpverleners om het plan succesvol te kunnen uitvoeren. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes. Indien nodig wordt GI tijdig (tijdelijk) betrokken om herhaling van een maatregel te voorkomen

Tabel 2 (vervolg)

Lokaal team		Lokaal team / expertise GI	Maatregel GI	Lokaal team / na borging GI
4. Praktische invulling per fase				
	Vaste jeugdzorgwerkers van de GI die als contactpersoon kunnen worden geraadpleegd. Zij werken een dag-(deel) op de locatie van het Lokale Team. Zij sluiten op afroep aan bij een (geanonimiseerde) casus-bespreking bij het lokaal team. Met ouders (en kind) wordt vooraf besproken dat er extra expertise betrokken wordt. Wanneer ouders geen toestemming geven voor het sparren dan wordt de zaak anoniem besproken en teruggekoppeld aan ouders. De jeugdzorgwerker van de GI sluit als expert aan bij het MDO van het lokaal team als het om besluitvorming gaat rond de opschaling naar het gedwongen kader. De besluitvorming ligt bij het lokaal team.	De al betrokken medewerker van het Lokaal Team blijft betrokken als dit mogelijk is en anders een collega die op de hoogte is van de casus. 100% schone overdracht. De jeugdbeschermer die het gezin mogelijk na de JBT gaat oppakken wordt in de voorbereiding daarnaartoe al toegewezen. De jeugdzorgwerker van de GI is samen met de lokale medewerker actief naar het gezin, met als doel om passende zorg/ondersteuning in te kunnen zetten waardoor stabiele veiligheid wordt geborgd en een maatregel in het gedwongen kader wordt voorkomen.	In de eerste fase blijft de al betrokken medewerker van het Lokaal Team of een teamlid die het gezin inhoudelijk goed kent actief betrokken zodat er een warme overdracht naar de jeugdbeschermer is. De medewerker van het Lokaal Team sluit als expert aan bij het MDO van de GI als het om besluitvorming over de in te zetten lijn en het vaststellen van het Gezinsplan binnen de GI gaat. In de midden fase van de maatregel blijft de medewerker Lokaal Team vanuit maatwerk betrokken. Dit kan in een waakvlamconstructie zijn maar ook meer actief indien nodig. Als de uitvoering van de maatregel langer dan een jaar duurt zal met maatwerk afgewogen worden in hoeverre het Lokaal Team betrokken dient te blijven. Het is mogelijk dat het dossier van het gezin bij het Lokaal Team gesloten wordt. Bij het Lokaal Team blijft een medewerker beschikbaar om te sparren indien nodig. In de eindfase van de maatregel zal de medewerker van het Lokaal Team bij de netwerkbijeenkomsten waarin het borgingsplan wordt besproken actief aanwezig zijn. Met alle betrokkenen worden afspraken gemaakt over het nakomen van de afspraken en wat te doen als het mocht vastlopen. De medewerker van het lokaal team sluit als expert aan bij het MDO van de GI als het om besluitvorming gaat rond de afschaling naar het vrijwillig kader. De besluitvorming ligt bij de GI. Aan ouders wordt gevraagd of het lokaal team indien noodzakelijk de jeugdbeschermer maximaal een jaar na afsluiting nog om advies en informatie mag vragen. Als het gezin niet via het Lokaal Team bij de GI is gekomen (maar via Veilig thuis of het CIT bijvoorbeeld) dan kan een gezin nog niet bekend zijn bij het Lokaal Team. In dit geval wordt het gezin aan het begin van de eindfase bij het Lokaal Team aangemeld zodat in de eindfase gezamenlijk opgetrokken kan worden.	Als er geen toestemming meer is om de eerder betrokken jeugdbeschermer te raadplegen, dan maakt het Lokaal Team gebruik van de vaste jeugdzorgmedewerkers van de GI die als contact-persoon kunnen worden geraadpleegd om extra expertise in te zetten voor het gezin indien nodig. Deze werken een dag(deel) op de locatie van het Lokaal Team of zijn als vast contactpersoon bereikbaar. Zij sluiten op afroep aan bij een geanonimiseerde casuïstiek bespreking bij het Lokaal Team.

Tabel 2 (vervolg)

Lokaal team		Lokaal team / expertise GI	Maatregel GI	Lokaal team / na borging GI
5. Taken per fase				
	Taak/verantwoordelijkheid lokaal team: ■ Veiligheids- en risicotaxatie ■ Bodemeisen ■ Planning netwerkoverleg ■ Alle kinderen in gezin zijn gesproken ■ Uitgebreide probleemanalyse uitvoeren (na weging en besluit team) ■ Ondersteuning bij Financiën, huisvesting, werk/ dagbesteding, GGZ etc. ouders.	Taak/verantwoordelijkheid d lokaal team: ■ Financiën, huisvesting, werk/ dagbesteding, GGZ etc., ouders. ■ Veiligheids- en risicotaxatie ■ Bodemeisen ■ Planning netwerkoverleg ■ Alle kinderen in gezin zijn gesproken Taak/verantwoordelijkheid d GI: ■ Adviseren, meedenken en meegaan wat betreft: ■ Veiligheids- en risicotaxatie ■ Bodemeisen ■ Juridische procedures	Taak/verantwoordelijkheid lokaal team: ■ Ondersteuning bij Financiën, huisvesting, werk/ dagbesteding, GGZ etc. ouders. Taak/verantwoordelijkheid GI: ■ Veiligheids- en risicotaxatie ■ Bodemeisen ■ Juridische procedures ■ Plaatsing bij MUHP ■ Planning netwerkoverleg ■ Bepaling jeugdhulp ■ Alle kinderen in gezin zijn gesproken	Taak/verantwoordelijkheid lokaal team: ■ Veiligheids- en risicotaxatie ■ Bodemeisen ■ Planning netwerkoverleg ■ Alle kinderen in gezin zijn gesproken ■ Uitgebreide probleemanalyse uitvoeren (na weging en besluit team) ■ Ondersteuning bij Financiën, huisvesting, werk/ dagbesteding, GGZ etc. ouders
6. Kernbesluiten per fase				
Geef inzicht in: Wie is (eind) verantwoordelijk voor de (kern) besluiten, (inclusief afgeven beschikkingen jeugdhulp?	Lokaal Team neemt de kernbesluiten.	Lokaal Team neemt de kernbesluiten tijdens samenwerking volgens 2a. De GI neemt kernbesluiten veiligheid indien een 2b indicatie is afgegeven. Het is van belang dat er een eenduidige lijn en visie is tussen de GI en het lokaal team. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes. Vanuit de gezamenlijke visie wordt het besluit genomen of een Kinderbeschermingsmaat regel nodig is of niet. Dit kernbesluit wordt genomen vanuit het lokaal team, behalve als dit direct resulterend is vanuit de veiligheidsinschatting waarbij direct gehandeld moet worden.	GI neemt de kernbesluiten ten tijde van de kindbeschermingsmaatregel. In het geval er sommige kinderen in het gezin een maatregel hebben en andere kinderen niet: De GI heeft de regie en is daarmee verantwoordelijk voor de kernbesluiten. Het lokaal team regelt de hulpverlening voor de kinderen zonder maatregel en neemt hiermee, in overleg met de GI, een kernbesluit. Het is van belang dat er een eenduidige lijn en visie is tussen de GI en het lokaal team. Zie de bouwsteen samenwerkingsprincipes	

Bouwsteen samenwerkingsprincipes

In de nieuwe werkwijze gelden enkele basis samenwerkingsprincipes. Daarin kunnen ook barrières ontstaan. In de bouwsteen 'Samenwerkingsprincipes' is aan de hand van een aantal onderwerpen of vraagstukken een uiteenzetting gemaakt van de samenwerkingsprincipes, het signaleren van barrières en een stappenplan om barrières op te lossen. Deze bouwsteen hangt sterk samen met de bouwsteen 'Samenwerking lokaal team en GI'.

Samenwerkingsprincipes

Randvoorwaarden van de samenwerkingsprincipes:

- We brengen het gezin, netwerk en de instanties om het gezin in beeld. Wie zijn de mensen?
- Het gezin, netwerk en alle betrokken hulpverlening zijn beschikbaar en werken gezamenlijk naar dezelfde haalbare eindsituatie
- Bepaal met elkaar wie wat doet voor het gezin

Uitgangspunten:

- Er wordt planmatig als één team gewerkt
- Gezamenlijk wordt alle informatie van het gezin compleet in kaart gebracht
- Gezamenlijk wordt een analyse/weging/besluit en blijvende probleemanalyse gedaan
- Gezamenlijk wordt er gezorgd voor continuïteit in de verantwoordelijkheid en de uitvoering van het veiligheidsplan
- Er wordt aandacht besteed aan het borgen
- Professionals gedragen zich met een professionele houding, waarbij de inhoud (wat, hoe en wie) ter discussie mag staan; er wordt gezamenlijk tot afspraken gekomen
- Er is '100% schone overdracht'¹
- Er wordt maatwerk geboden om het kind blijvend veilig te laten zijn
- Elkaars kennis/expertise wordt ingezet wanneer dit nodig is

¹ '100% schone overdracht' - Er is sprake van overdracht op het moment dat er een nieuwe/ extra professional betrokkene bij een gezin komt. Ook is er sprake van overdracht voordat iemand zijn/ haar betrokkenheid bij een gezin beëindigt. (zowel "a gaat er in, b gaat er uit", als "naast a komt b er in". De 100% schone overdracht van informatie is noodzakelijk voor alle informatie die van invloed is op de verklarende analyse om gezamenlijk tot dezelfde conclusie te kunnen komen. We spreken van een 100% schone overdracht van informatie over het gezin en het kind als inzichtelijk is wat binnen de relevante leefgebieden de feiten zijn, de overwegingen om tot bepaalde stappen te komen, wat eerder aan hulpverlening is ingezet en wat hiervan het resultaat was. Bij aanvang van de betrokkenheid zorgt de professional van het Lokaal Team of de Gecertificeerde Instelling ervoor dat deze informatie volledig komt van het gezin, de al betrokken hulpverlening en alle andere relevante netwerkpartners. Op het moment dat je betrokkenheid eindigt, draag je samen met het gezin de informatie over aan de opvolgende hulpverlening. Je zorgt er daarom voor dat je gezinsplan de gehele voorgeschiedenis en de actuele informatie bevat. Iedereen betrokken bij een overdracht heeft de verantwoordelijkheid om de vraag te stellen of er sprake is van 100% schone overdracht. Een medewerker kan niet een gezin loslaten zonder overdracht.

Afspraken over samenwerking:

Hoe hou je helder naar het gezin/hulpverlening hoe de rol/taken/verantwoordelijkheden verdeeld zijn?

Maak afspraken over de samenwerking zodra je met elkaar een samenwerking start/ constateert dat je beide betrokken bent.

- Hoe: er wordt om de aantal weken (advies minimaal 1x per 13 weken) een netwerkberaad georganiseerd waarbij alle partijen rondom het gezin aanwezig zijn, denk aan het gezin, netwerk en instanties
- Wat:
 - > Sta expliciet stil bij de taak/rolverdeling
 - de taken/verantwoordelijkheden worden verdeeld en wanneer mogelijk gekoppeld aan de doelen
 - voortgang van de doelen wordt besproken om de patronen te doorbreken de structurele veiligheid voor de kinderen te bereiken
 - > Maak afspraken inzake beschikbaarheid, bereikbaarheid (e-mails, vaste belafpraak, e.d.)
 - spreek uit wat de beschikbare tijd is
 - spreek uit wat de verwachtingen aan elkaar zijn m.b.t. bereikbaarheid
 - > Stuur gezamenlijk op veranderingen
 - Je bespreekt met het gezin en het netwerk de gerealiseerde veranderingen, wat voor hen heeft gewerkt om de veranderingen te bewerkstelligen en hoe zij deze verworvenheden ook kunnen toepassen in andere situaties. Het behouden van de behaalde veranderingen staat centraal in deze fase.
 - > Er worden duidelijke afspraken gemaakt (wie doet wat, wanneer en hoe)
 - Je maakt duidelijke afspraken in de taal van het gezin hoe het systeem de veiligheid en deze veranderingen kan behouden, wat de signalen van terugval zijn en wat zij kunnen doen wanneer een terugval dreigt. Dit leg je vast in afspraken of het (borgings)plan. Ook organiseer je netwerkoeverleggen waarin deze afspraken worden teruggekoppeld en doorgesproken. Hierdoor worden deze afspraken breed gedragen en is sprake van gezamenlijke verantwoordelijkheid.
 - > Plan altijd direct een volgend netwerkberaad om tijd te besparen en de continuïteit te waarborgen

Besluitvorming

Sta stil bij de volgende elementen:

- Wat kan samen wat kan alleen?
- Wanneer, waar en met wie maak je welk type besluit?

Uitgangspunten:

- Maak een afspraak waar welke beslissing wordt genomen en hoe je elkaar hierin mee neemt.
- Besluitvorming vindt plaats in netwerkberaad of in casuïstiek bespreking. Overweeg om bij elkaars casuïstiek aan te sluiten om dubbele besluitvorming te voorkomen.
- Beslis altijd gezamenlijk over de inzet van aanvullende hulp of ondersteuning.
- Maak altijd een gezamenlijke afweging voor het besluit over afsluiten/ aanvragen van een kindbeschermingsmaatregel. Besluiten kunnen alleen worden aangepast op de plek waar het besluit is genomen met betrokkenheid van dezelfde personen.

Bouwsteen feedback en barrières

Tussen collega's/ organisaties

Deze bouwsteen is ontwikkeld om zowel tevredenheid als ontevredenheid in samenwerking zichtbaar te maken en meer nadruk te leggen op het vieren van successen.

Acht gouden regels voor het geven van feedback:

1. Wees specifiek
2. Doe het meteen. ...
3. Geef alleen feedback op veranderbaar gedrag. ...
4. Gebruik de ik-vorm. ...
5. Geef geen overdosis. ...
6. Verifieer. ...
7. Doe het een-op-een.
8. Doe het face-to-face.

Informatie-uitwisseling en informatiedeling zijn van invloed op veiligheidsinschatting. De beschreven principes vanuit 100% schone informatie¹ uitwisseling zijn van toepassing. Op het moment dat het onvoldoende lukt om deze principes gezamenlijk uit te voeren is het noodzakelijk om hierop te reflecteren en dit op te lossen.

Hoe signaleer je barrières tussen professionals?

- Wanneer je merkt dat de betrokken hulpverlening in een patroon zit waardoor niet (of moeilijk) gezamenlijk wordt gewerkt aan de gestelde doelen om de gezinspatronen te doorbreken
- Er is een blijvend verschil van focus, taal of werkwijze (blijf elkaar op logica overtuigen). Check de volgende punten om te controleren of hier sprake van is:
 - > is er focus op kind(eren)of gezin of ouders?
 - > is er focus op de blijvende veiligheid van het kind?
 - > is sprake van organisaties met een verschillende manier van werken en blijven ze vasthouden aan het eigen plan en manier van werken?
 - > is er focus op de privacy van de ouder ten opzichte van de veiligheid van het kind?
 - > is er sprake van verschillende manieren en taal bij de taxatie van de veiligheid?
- Er zijn veel wisselingen:
 - > er zijn veel wisselingen van hulpverleners of afwezigheid hulpverleners
 - > binnen een organisatie zijn meerdere wisselingen van hulpverleners voor één gezin
 - > hulpverleners kunnen of willen structureel niet aansluiten bij netwerkberaden

Hoe signaleer je blijvende verschillende analyses en/of inhoudelijke afwegingen?

- De betrokken hulpverlening is elkaar blijvend inhoudelijk aan het overtuigen (analyse, weging inhoud), maar wisselen niet van inhoudelijk standpunt (inhoudelijke impasse)
- Bij de gezamenlijke analyse is er blijvend niet hetzelfde beeld
- De betrokken hulpverlening heeft een blijvende andere haalbare eindsituatie
- De betrokken hulpverlening heeft dezelfde haalbare eindsituatie geformuleerd, maar willen inhoudelijk een andere weg bewandelen (doelen, prioriteiten, soort hulp) om de patronen van dit gezin te doorbreken
- De betrokken hulpverlening wordt het niet eens over welke (vervolg)hulpverlening ingezet moet worden om aan de gestelde doelen te werken

Hoe signaleer je een blijvende persoonlijke barrière in de samenwerking?

- Je krijgt geen contact met de andere hulpverlener(s)
- Je vindt dat de andere partij is niet objectief is
- Je merkt dat je een persoonlijke irritatie hebt
- Je wordt structureel te laat of niet geïnformeerd

Wanneer signaleer je barrières?

- Tijdens netwerkbijeenkomsten
- In de casuïstiekbesprekingen
- Bij het bespreken van de patronen en doelen
- Observaties tijdens huisbezoek of andere overleggen
- Contact blijft uit of afspraken worden afgezegd

Wat kun je doen als je barrières signaleert?

- Als de directe veiligheid van het kind in het gedrang is dan kan er sneller gehandeld worden en mogen stappen overgeslagen worden:

Stap 1: we hebben de barrière zelf goed in beeld

Hoe? Maak aan de hand van enkele punten een goede analyse om de barrière in beeld te krijgen:

- Wat voor soort barrière is het volgens mij?
- Wat wil ik van de ander weten?
- Waar vinden we elkaar inhoudelijk wel (analyse, weging, patroon etc.)?
- Wat is mijn aandeel/rol in deze barrière?
- Wat doe ik, welk gedrag laat ik zien?
- Wat zou ik kunnen doen om de barrière te doorbreken?
- Vraag een collega om kritisch en feitelijk mee te denken.
- Stel je reflectief op vanuit samenwerkingsprincipes.

Stap 2: ga in gesprek met de betreffende hulpverlener

Plan eventueel nog een extra gesprek met collega's erbij om de situatie te doorbreken. Hoe?

- Benoem de barrières naar de hulpverlener(s), nodig ze uit voor een gesprek
- Bepaal vooraf het doel en de focus van het gesprek
- Stel vragen; wees nieuwsgierig en heb oprechte interesse naar de ander in het gesprek
- Probeer te begrijpen hoe de ander naar de barrière kijkt
- Geef inzicht in onze eigen analyse en aandeel in de barrière
- Nodig (wanneer nodig) een collega uit om feedback te geven op je eigen handelen of de situatie
- Bespreek met de betrokkenen over het betrekkningsniveau als dit nodig is.

Stap 3: opschalen naar de leidinggevende en eventueel gedragswetenschapper

Wanneer mogelijk een face-to-face gesprek met alle betrokkenen of per telefoon als de situatie hier om vraagt. Hoe?

- Wanneer de barrière er om vraagt, wordt er gewisseld met collega's en wordt er verder gewerkt vanuit een status quo (wanneer dit niet van invloed is op de veiligheid van het kind)

Stap 4: schaal op naar een hoger management volgens de binnen de organisatie geldende escalatieroutes

Hoe?

- Altijd maatwerk

Bouwsteen privacy

Om informatie uit te wisselen kan er gebruik worden gemaakt van meerdere grondslagen. De grondslagen die het meest voorkomen vanuit het werk van het Lokaal Team zijn:

- Toestemming
- Wettelijke verplichting
- Levensbedreigende situatie

De grondslag "toestemming" staat onder druk omdat een gezin altijd in een afhankelijke positie zit ten opzichte van de betrokken jeugdzorgwerker. Het is noodzakelijk om altijd het gezin te informeren over de noodzakelijke informatie-uitwisseling. De afweging om informatie op te vragen of te delen zonder toestemming kan worden gemaakt op een van de andere grondslagen.

Het uitgangspunt vanuit Beter Samenspel is om te allen tijde te bespreken met het gezin:

- Leg uit wat je wil en waarom.
- Waarom zeggen ze 'ja' of 'nee' op de actie? Bespreek eventuele bezwaren.

Zonder toestemming:

- Noodzakelijke informatie aan of van de direct betrokken hulpverlener (of vervanger). Tussen direct betrokken hulpverleners.
- Aan de GI (bij een beschermingsmaatregel), Veilig Thuis of de Raad: gebruik de werkinstructies van jouw organisatie. Informeer de belanghebbenden over wat je gaat doen en waarom.
- Spreken, tenzij...

Vastleggen en verantwoordelijkheid:

- Leg gemaakte keuzes en overwegingen in het delen van informatie vast.
- Bij overweging beroepsgeheim doorbreken overleggen en afweging vastleggen. Niet delen van informatie is ook een afweging!

Hieronder worden aan de hand van Questions & Answers (Q&A's) een aantal handvatten geschetst omtrent privacy, die behulpzaam kunnen zijn in de samenwerking tussen het lokaal team en de GI. Onderstaande handvatten zijn tot stand gekomen in samenspraak met juristen.

Het delen van informatie vanuit een Gecertificeerde Instelling of lokaal team met een zorgaanbieder.

- Er is toestemming van ouders en zo nodig jeugdige zelf, waardoor de informatie zonder problemen gedeeld kan worden.
- Er is geen toestemming van ouders en/of jeugdige zelf.

Q: welke ruimte heeft de medewerker om informatie te delen?

A: er zijn meerdere grondslagen op basis waarvan je informatie kunt delen. Toestemming is één van de grondslagen, maar bijvoorbeeld een wettelijke verplichting of een levensbedreigende situatie zijn ook grondslagen.

De medewerker mag zonder toestemming informatie verstrekken aan andere beroepskrachten die direct/rechtstreeks bij de jeugdhulp aan dezelfde jeugdige betrokken zijn, voor zover zij deze informatie nodig hebben voor de uitvoering van hun aandeel in de jeugdhulp. Hetzelfde geldt voor een vervanger bij vakantie of ziekte. Eenzelfde soort bepaling geldt voor zorgverleners, zij mogen uitwisselen met andere zorgverleners betrokken bij de uitvoering van dezelfde behandelovereenkomst. Ook bij deze uitwisseling moet je de ouders en/of jeugdige hier wel over informeren (dus geen toestemming vragen, wel informeren).

- Probeer bij het ontbreken van toestemming achter de specifieke bezwaren van ouders te komen. Bespreek met hen of je de bezwaren weg kan nemen.
- Overleg bij het doorbreken van je beroepsgeheim altijd met een collega of leidinggevende en leg deze afweging vast in het dossier (waarom was toestemming niet mogelijk, welke afweging heb je gemaakt, met wie heb je overlegd en aan wie zijn welke gegevens verstrekt en met welk doel).
- Als er sprake is van een vrijwillig kader en de hulp niet kan starten omdat ouders geen toestemming geven voor het informeren van de jeugdhulpaanbieder, overweeg dan of inzet van het gedwongen kader nodig is.

Bijzondere situaties

Voor een aantal situaties gelden bijzondere regels. Bijvoorbeeld bij het verstrekken van informatie aan de jeugdbeschermer bij een ondertoezichtstelling en voogdij of aan Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming. Maak in dit soort situaties gebruik van:

- Werkinstructies van jouw organisatie
- 'De Kleine Gids. AVG, privacy en beroepsgeheim in het sociaal domein' of
 - De Privacy App (<https://www.jeugdconnect.nl/privacy/>). In de Privacy App staat algemene informatie over privacy in de jeugdhulp en jeugdbescherming. De bedoeling van de app is om jongeren, ouders en professionals te ondersteunen bij vragen die zij hebben over privacy. De Privacy App wordt ondersteund door een coalitie van ruim 20 branche- en beroepsorganisaties in de jeugdhulp en jeugdbescherming, waaronder VNG, Jeugdzorg Nederland, het NIP, GGZ Nederland, Sociaal Werk Nederland, de VOBC en VGN.

Mondelinge toestemming versus schriftelijke toestemming

Q: heeft schriftelijke toestemming meerwaarde ten opzichte van mondelinge toestemming? Het kost voor de cliënt en hulpverlener meer tijd en moeite om steeds schriftelijke toestemming te regelen. De cliënt kan dit als vervelend ervaren. Daarnaast vergroot het steeds moeten vragen van toestemming wellicht de kans om geen toestemming te krijgen.

A: leg de mondelinge toestemming (steeds) vast in het dossier. Geef aan waarvoor ouders/jeugdige precies toestemming geven. Informeer de ouders/jeugdige dat zij hun toestemming te allen tijde kunnen intrekken en leg uit wat er dan gebeurt. Er moet bij elke nieuwe gegevens-deling opnieuw toestemming worden gevraagd. Dit moet gericht, maar hoeft niet altijd formeel geformuleerd te worden. Het kan ook als volgt: "Ik wil graag overleggen met ... over ... zodat ..., vindt u dat goed?" Transparant zijn en de manier waarop je het vraagt, kan veel uitmaken voor het antwoord dat je krijgt.

Tuchtrecht

Wetgeving en het tuchtrecht, maken dat professionals het delen van informatie een lastige afweging vinden. Niet delen is echter ook een keuze en het belang van de veiligheid van het kind kan juist ook verlangen dat je wél informatie deelt. Er kan, met de veiligheid van het kind als leidend principe en een heldere afweging hierin, vaak meer dan dat men denkt.

Q: wat kan nu wel en niet, waar moet je op letten om te voldoen aan het tuchtrecht?

A: er kan veel; maak gebruik van 'De Kleine Gids. AVG, privacy en beroepsgeheim in het sociaal domein,' privacyreglement gecertificeerde instelling, of de Privacy App ([🔗 https://www.jeugdconnect.nl/privacy/](https://www.jeugdconnect.nl/privacy/)).

Wees transparant naar de cliënten over het delen van informatie en vraag wanneer nodig toestemming.

Wees je ervan bewust dat het niet delen of niet vragen ook een beslissing is die gevolgen kan hebben voor de veiligheid van een kind. Bespreek je dilemma met een collega, je gedragswetenschapper en/of je manager en leg je afweging vast in het dossier (waarom was toestemming niet mogelijk, welke afweging heb je gemaakt, met wie heb je overlegd en aan wie zijn welke gegevens verstrekt en met welk doel).

Inzet van GI-expertise in lokaal veld

Een medewerker wil graag gebruik maken van de GI-expertise en de situatie van een gezin bespreken met een GI-medewerker. De medewerker moet hiertoe echter eerst toestemming vragen aan het gezin.

Als er sprake is van een ernstige situatie kan het zijn dat je informatie moet delen (conflict van plichten'). Zie ook de handvatten onder het punt Tuchtrecht.

Q: doordat er soms veel en tegelijk speelt in een gezin kan het lastig zijn om hier tijd voor te vinden in gesprek met de cliënt. Is het voldoende om alleen mee te delen aan cliënt of de cliënt te informeren dat hij/zij besproken wordt in overleg tussen verschillende partijen? Kan dit met een convenant geregeld worden?

A: een convenant met mededeling is juridisch gezien niet voldoende. Leg in een voorkomende situatie aan de cliënt uit dat je aanvullende expertise nodig hebt om het gezin goed te kunnen helpen en waarom je denkt dat de expertise vanuit de GI daarbij kan helpen. Vervolgens kan je het gezin voorleggen wat je met de GI-collega wil bespreken en vragen of dat akkoord is. Natuurlijk mag je een casus wel altijd anoniem met de GI bespreken, zonder hiervoor toe--stemming nodig te hebben van het gezin.

Bouwsteen inhoudelijke beslissingen in de werkwijze

In het programma Beter Samenspel is een werkwijze ontwikkeld om het samenspel tussen de lokale teams van de gemeenten en de GI's te optimaliseren. Deze bouwsteen gaat in op hoe met een integrale werkwijze om kan worden gegaan met het nemen van inhoudelijke beslissingen. Met de term medewerker wordt zowel de jeugdbeschermer als de medewerker van het lokaal team bedoeld. Voor deze bouwsteen is gekeken naar verschillende bestaande wetten en documenten, zoals de Jeugdwet, het normenkader (GI), de richtlijnen jeugdzorg, beroepscode en de cao-jeugdzorg.

Samenvatting

Samengevat kan naar aanleiding van de analyse voor deze bouwsteen gesteld worden dat:

- Voorkom dat 2 verschillende teams hetzelfde gezin bespreken en tot een andere conclusie komen. Maak een afspraak waar het gezin wordt besproken (team van regievoerder) en nodig indien mogelijk en wenselijk anderen daarbij uit.
- Een besluit kan alleen worden gewijzigd met dezelfde (kern)betrokken waarmee het 1e besluit is gemaakt.
- de gedragswetenschapper (GW'er) (en kernteam/ andere deskundige collega's) moeten door de regievoerder betrokken worden bij belangrijke (kern)besluiten
- de gedragswetenschapper is begeleidend/adviserend bij het bepalen van de koers/het te nemen (kern)besluit
- de medewerker moet altijd kunnen verantwoorden waarom wel/niet het advies van de gedragswetenschapper opgevolgd wordt

Context

- Er zijn situaties waarbij het de medewerker verweten werd zowel niet als wel het advies van de gedragswetenschapper te hebben opgevolgd (bijvoorbeeld als het gaat om delen van informatie, wordt de medewerker geacht ook zelf op de hoogte te zijn van de privacywetgeving).
- Nergens staat iets beschreven over het nemen van kernbesluiten met een GW'er van een andere organisatie (dus dat je als medewerker van het lokale team een kernbesluit neemt met een GW'er van een andere organisatie, zoals de GI). Wellicht komt dit mede omdat dit in de praktijk ook (nog) niet zo vaak gebeurt.²

Mogelijkheden

Zowel binnen de GI's als binnen de gemeenten zijn er verschillen in wat de kernbesluiten zijn die in gezamenlijkheid met een GW'er genomen moeten worden en wat de opschalingsmodellen zijn. Het meest wenselijk en haalbare lijkt om deze reden te zijn dat de afspraken gelden van de organisatie waar op dat moment de regie ligt. Bijvoorbeeld; ligt de regie bij de William Schrikker Stichting Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (WSS) dan volgen de medewerkers van de verschillende organisaties de afspraken die gelden binnen de WSS. Als de jeugdprofessionals van verschillende organisaties het niet met elkaar eens zijn over kernbesluiten dan kunnen de managers van beide organisaties gebruikt worden als opschalingsmodel.

² Bij sommige GI's is het verplicht om bij enkele kernbesluiten een consult met een interne GW'er af te nemen. Het betrekken van een externe GW'er is mogelijk maar zal dan altijd een extra stap zijn naast het consult van de interne (GI)GW'er.

Aandachtspunten

- Het is van belang om een eenduidige visie en lijn met het lokale team en de GI te hebben en daarbij gelden de samenwerkingsprincipes, zoals geformuleerd in de bouwsteen 'Samen-werking lokale team en GI'. Dit komt omdat het soms lastig is te bepalen welke organisatie--afspraken rondom kernbesluiten leidend zijn. Bijvoorbeeld als door de jeugdbeschermingstafel (JBT) een preventief jeugdbeschermings(JB)-traject is afgesproken waarbij de regie op andere leefdomeinen bij het lokaal team ligt maar de regie op de veiligheid (van het kind) bij de GI.
- Alle betrokken organisaties hebben verschillende verantwoordelijkheden (ten aanzien van eigen medewerkers, verantwoording richting derden).
- Houd er rekening mee wanneer er over sommige kinderen in het gezin wel een maatregel is uitgesproken en over andere kinderen in het gezin niet.
- Het kan per organisatie verschillen wanneer de GW'er wel of niet betrokken moet worden bij het nemen van een kern-/cruciale beslissing.

Het is belangrijk om inzichtelijk te hebben wie bij welke organisatie de beslissingsbevoegdheid heeft bij de besluiten in de casuïstiek. De manager kan bijvoorbeeld per organisatie verschillende rollen hebben en zit bij de ene organisatie bij de casuïstiekbepreking en bij de andere organisatie niet.

Bouwsteen weging

Vanuit het Lokale Team worden er vanuit de werkwijze 2 wegingen onderscheiden:

- Is het helpend of noodzakelijk voor dit gezin om een uitgebreide verklarende analyse op te stellen?
- Is het helpend of noodzakelijk om daar de GI bij te betrekken?

In de bouwsteen 'Weging' wordt beschreven wanneer je waar gaat wegen en hoe je dit kunt doen. Ook worden enkele instrumenten genoemd en krijg je inzicht in wat je vervolgens met de uitkomsten kunt doen (zowel richting ketenpartners als in je eigen werk). Het wegingsproces is aan de hand van een wegingskaart inzichtelijk gemaakt.

Wanneer weeg je?

Je maakt altijd een weging bij schakelmomenten van regievoerder voor een gezin (afschalen en opschalen), bij de start (melding) of tijdens de uitvoering van een zaak wanneer er (ernstige) signalen en/of problemen zijn op de volgende (leef)gebieden:

- geestelijke gezondheid ouders (LVB, psychiatrie en verslaving)
- zorgmijders/ bagatelliseren van de zorgen
- kind signalen of bedreigde ontwikkeling kinderen
- zorgmeldingen betrokken instanties
- huiselijk geweld
- draaglast/ draagkracht ouders uit balans
- financiën/huisvesting
- werk en opleiding
- sociaal netwerk
- je loopt vast in het gezin, bijvoorbeeld: ik kom niet meer binnen, ik ben brandjes aan het blussen, de hulpverlening komt niet van de grond of ik ben alleen bezig met praktische zaken/randzaken
- Het gezin wil niet langer meewerken aan de (noodzakelijke) hulpverlening in het vrijwillig kader

Figuur 4 Schematische weergave samenwerking LV en GI

De expertise van de GI wordt actief ingezet. In opdracht en met instemming van de cliënt trekt de medewerker van de GI samen op met een zorgregisseur van het SKT. Dit kan in twee typen casuïstiek:

1. Een melding bij de JBT is niet aan de orde: er is geen sprake van een bedreiging van de acute veiligheid van de Jeugdigen. Wel zijn er ernstige zorgen over de ontwikkeling (structurele veiligheid) van de Jeugdigen.
2. Er is een melding bij de JBT gedaan en er is besloten tot een uitgesteld raadsonderzoek: De acute veiligheid en/of de structurele veiligheid is in het geding. Aan de JBT is besloten tot een uitgesteld raadsonderzoek en ouders werken mee aan de hulpverlening. Een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming is (nog) niet aan de orde. De regie op het proces en op de veiligheid is belegd bij het SKT. De GI voert vanuit het specialisme dat zij op het gebied van veilig – en beschermd opgroeien heeft, de veiligheidstaxatie uit.

Waar weeg je?

In de casuïstiekbespreking³ met collega's en een gedragswetenschapper. Maak waar mogelijk ook gebruik van wederkerige expertise. De GI is beschikbaar vanuit Adviesrol (product 1) om mee te denken over het nut van de inzet van GI-expertise bij een gezin.

Het Lokaal Team wordt door de GI in elk geval betrokken vanaf het besluit om een Toetsing van de RvdK te verzoeken en kan daarbij aangeven wat nodig is om een gezin weer in vrijwillig kader te kunnen begeleiden.

Hoe weeg je?

Stel duidelijk welke afweging je wil maken en wie je daarbij nodig hebt. Om gezamenlijk een gestructureerde afweging te maken stelt de jeugdzorgwerken met regietaak voor het gezin een Genogram op.

Om de weging te kunnen maken is het van belang dat je de vragen van de wegingskaart kan beantwoorden. Je kunt een weging doen door elkaar in de casuïstiekbespreking open vragen te stellen met als doel de feitelijke informatie van dit gezin (ouders en kinderen) op meerdere leefgebieden boven tafel te krijgen. Op basis van deze informatie kan er een gezamenlijke weging worden gemaakt. Om de weging inzichtelijk te maken, is een hulpmiddel met voorbeelden van open vragen die je elkaar kunt stellen gecreëerd, genaamd de wegingskaart. Nadat er voldoende feitelijke informatie is, weegt het team met elkaar of er wel of geen uitgebreide probleemanalyse ingezet gaat worden. Soms zal een tussenstap nodig zijn en zal eerst meer feitelijke informatie nodig zijn voordat er gewogen kan worden. Het proces van besluiten is opgenomen in de wegingskaart.

Instrumenten

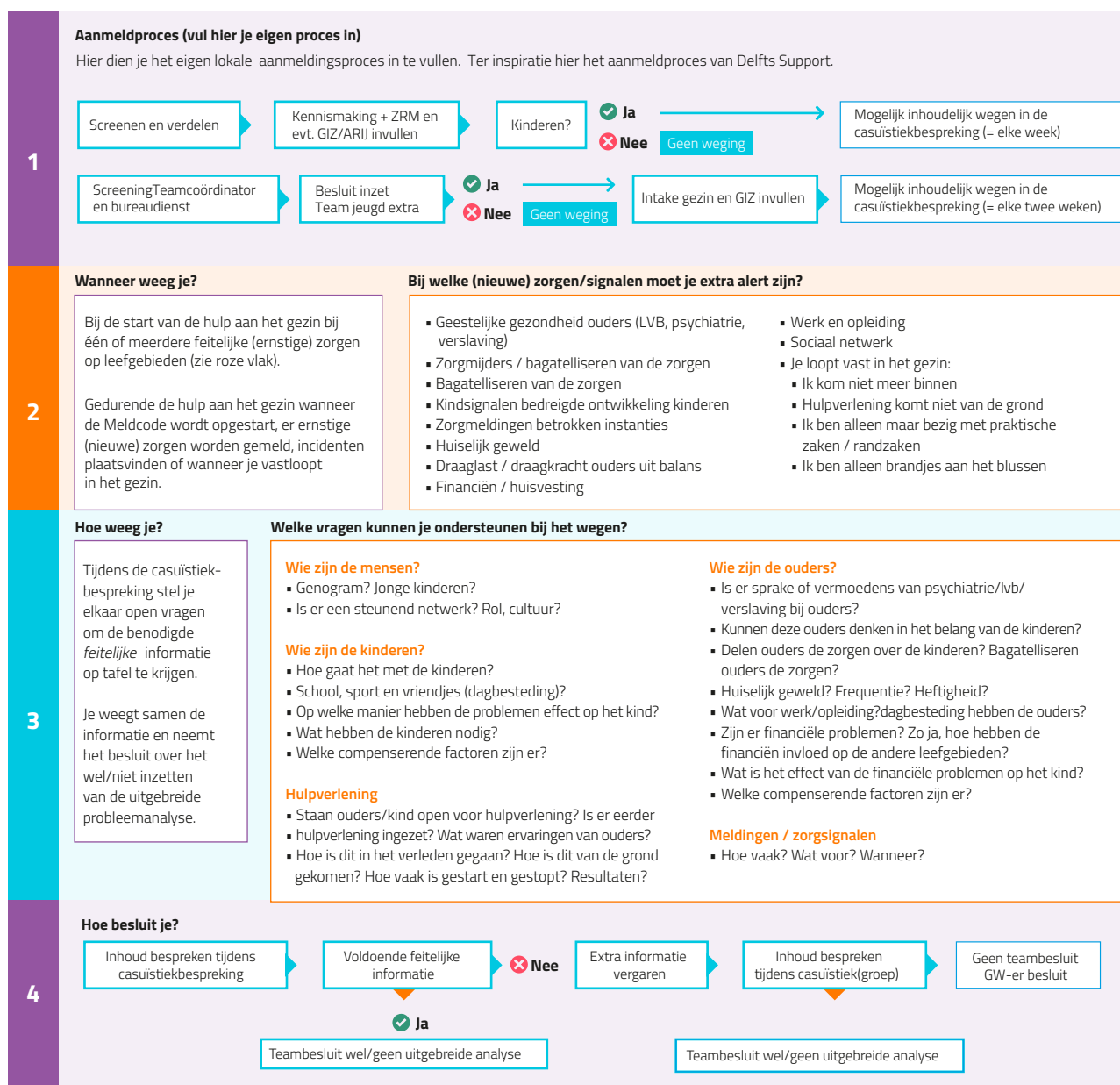
Hieronder staan voorbeelden van instrumenten die jou kunnen ondersteunen bij het gestructureerd in kaart brengen op welke (leef)gebieden er feitelijke zorgen zijn. Het verschilt per lokaal team en GI welke instrumenten beschikbaar zijn; informeer hiernaar binnen de eigen organisatie. Vanuit Beter Samenspel wordt uitgedragen om altijd gebruik te maken van de Arij Safe voor de veiligheidsinschatting en de Arij Risicotaxatie voor het inschatten van de dynamische en statische risicofactoren inzake de stabiele veiligheid.

³ In alle bouwstenen wordt de term casuïstiekbespreking gebruikt. Een andere gebruikte term is MDO.

Binnen de regio Haaglanden wordt er gebruik gemaakt van de volgende instrumenten:

- ARIJ
- WIK
- ZRM
- GIZ
- Veiligheidslijst SOS
- Veiligheidslijst plus
- Lirik
- KOMPAS
- ERBIJ

Figuur 5 Wegingskaart

Bouwstenen directe en stabiele veiligheid

Bij de bouwsteen 'Directe veiligheid' ligt de focus op de inschatting van de directe veiligheid van alle gezinsleden waarbij tevens direct een start wordt gemaakt voor de vervolginfschatting inzake de Stabiele veiligheid. Pas nadat de directe veiligheid als voldoende wordt beschouwd (met een veiligheidsplan) kan er worden gewerkt aan verandering en stabiele veiligheid. Om te komen tot een onderbouwde inschatting maken we gebruik van een meetinstrument, bij voorkeur de Arij safe.

Nadat de directe veiligheid is georganiseerd verschuift de focus naar het in kaart brengen van het gezinspatroon door middel van de verklarende analyse. Hierbij wordt onderzocht wat de oorzaken waren die maken dat de veiligheid van de kinderen in het geding is gekomen en wat ervoor zorgt dat de problemen in stand blijven.

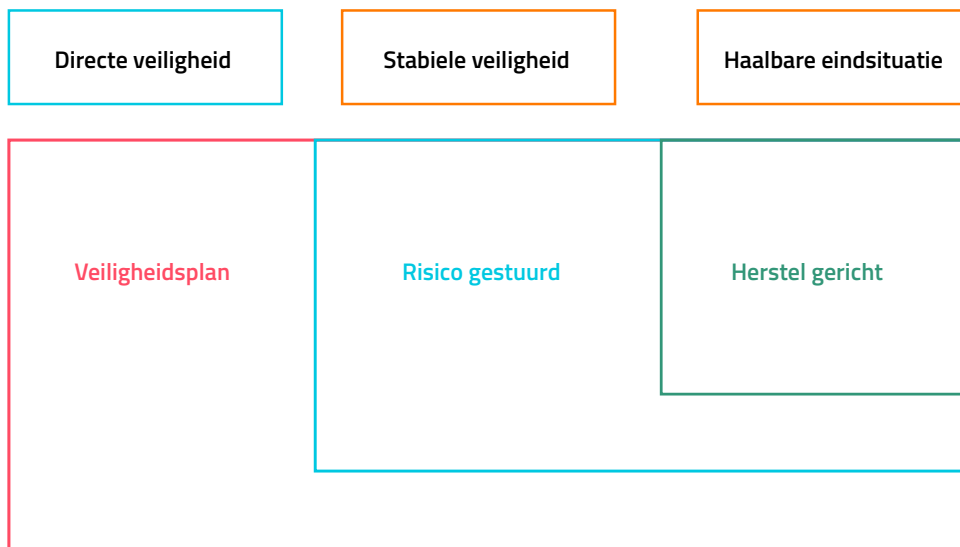
Omdat er onderscheid wordt gemaakt in twee soorten veiligheid en daardoor zijn er ook twee bouwstenen opgesteld, namelijk 'Directe veiligheid' en 'Stabiele veiligheid' (zie onderstaand schema). Directe veiligheid is gericht op het direct bescherming bieden aan het kind omdat het kind op dat moment acuut in gevaar is. Stabiele veiligheid is erop gericht om blijvende stabiele veiligheid in een gezin te realiseren, zodat er ook op langere termijn geen sprake is van onveilige situaties. Dit onderscheid helpt om enerzijds de directe veiligheid te waarborgen, maar anderzijds de stabiele veiligheid niet uit het oog te verliezen en toe te werken naar blijvende veiligheid in een gezin.

De inschatting van de directe veiligheid kan veranderen doordat de situatie in het gezin verandert. Deze inschatting blijft doorlopen. Dit is visueel gemaakt in de weergave van gefaseerd samenwerken aan veiligheid.

Er wordt met een veiligheidsplan gewerkt aan de directe veiligheid. Er wordt bij voldoende directe veiligheid gewerkt aan de stabiele veiligheid (risico gestuurde zorg). Hiervoor wordt een uitgebreide verklarende analyse gemaakt om te komen tot de gezinspatronen. Het maken van de analyse vraagt om vertraging. Het is juist van belang om nog niet direct over te gaan tot het oplossen van symptomen, behalve als deze voor directe onveiligheid zorgen. Zodra er (opnieuw) signalen zijn over de directe veiligheid wordt eerst het veiligheidsplan weer centraal gesteld.

Nadat de stabiele veiligheid is bereikt kan er worden gewerkt aan de haalbare eindsituatie (Herstel gericht). Hiervoor is het noodzakelijk dat de veroorzakende factoren en de patronen helder zijn. Neem de tijd om te komen tot een gedragen verklarende analyse als de directe veiligheid op orde is.

Figuur 6 Gefaseerd samenwerken aan veiligheid van Stichting Civil Care in relatie tot Beter Samenspel

*Gefaseerde ketensamenwerking Stichting Civil Care i.r.t. Beter Samenspel

Directe veiligheid	BLIJVENDE VERANDERING: STRUCTURELE VEILIGHEID		
	Patroon doorbreken	Hoe de verandering in het gezin te realiseren?	Samenwerking met andere professionals
Aanleiding	Welke informatie mis ik nog?	Gebruik de eigen methodiek zoals SoS en FFP	Samenwerking principes
Wie zijn de mensen?	Ander beeld zorgen en krachten?	Hoe de doelen te bereiken?	
ARIJ	Patroon	Voortgang gesprekken, netwerkbijeenkomsten	
Zorgen en krachten	Haalbare eindsituatie	Borgen: advies en consult en borgingsplan	
Afspraken: overeengekomen ondergrens en hoe deze waarborgen	Doelen: om haalbare eindsituatie te realiseren		

Bouwsteen directe veiligheid

Voor directe veiligheid stel je voor het veiligheidsplan de volgende vraag: welke (veiligheids-)afspraken zijn er nu nodig om de directe veiligheid te waarborgen?

Figuur 7 Veiligheidsplan directe veiligheid

Veiligheidstaxatie instrument ARIJ

Wanneer je de veiligheidstaxatie met de ARIJ toetst, kijk je naar de mate van direct gevaar in een gezin. Per item zijn er drie conclusies mogelijk: veilig, onveilig, direct veiligstellen. Je taxeert de volgende zaken:

- fysieke mishandeling
- seksueel misbruik
- ernstige verwaarlozing
- psychiatrische problematiek opvoeders, direct gevaar kind
- gedragsproblemen waardoor het kind een gevaar voor zichzelf is
- acute ernstige psychische mishandeling
- ontvoering dreiging
- andere vormen van directe kind onveiligheid

Onderdelen veiligheidsplan

In het veiligheidsplan wordt aandacht besteed aan de volgende onderdelen:

1. Aanleiding:

Wat is de concrete situatie geweest die heeft gemaakt dat we een veiligheidsplan gaan maken?

Wie heeft gemeld, wanneer is dit gebeurd, wat is er concreet gebeurd?

1. Zorgen en krachten:

Wat zijn de acute veiligheidsrisico's? Wat zijn de gevolgen voor de kinderen? Wat zijn de concrete zorgen?

Wat zijn de concrete krachten die compenserend kunnen zijn op de acute zorgen?

1. Veiligheidsafspraken:

- Wat zijn de afspraken om de acute zorgen te verkleinen?
- Welke krachten kunnen we aanboren in het netwerk?
- Wat is de met het gezin overeengekomen ondergrens ten aanzien van de acute veiligheid?
- Wat is het plan als de ondergrens wordt overschreden?

Bouwsteen stabiele veiligheid

Voor structurele veiligheid stel je voor het veranderplan de volgende vragen:

- Welke patronen moeten worden doorbroken? Wat is de haalbare eindsituatie?
- Wat is de haalbare eindtermijn?
- Wat is er veranderbaar in het gezin en wat moet (blijvend) gecompenseerd worden?

Onderdelen veranderplan (= onderdeel van het (gezins)plan)

In het veranderplan wordt aandacht besteed aan de volgende onderdelen:

1. Patronen:

Welke onderliggende patronen moeten worden doorbroken in het gezin?

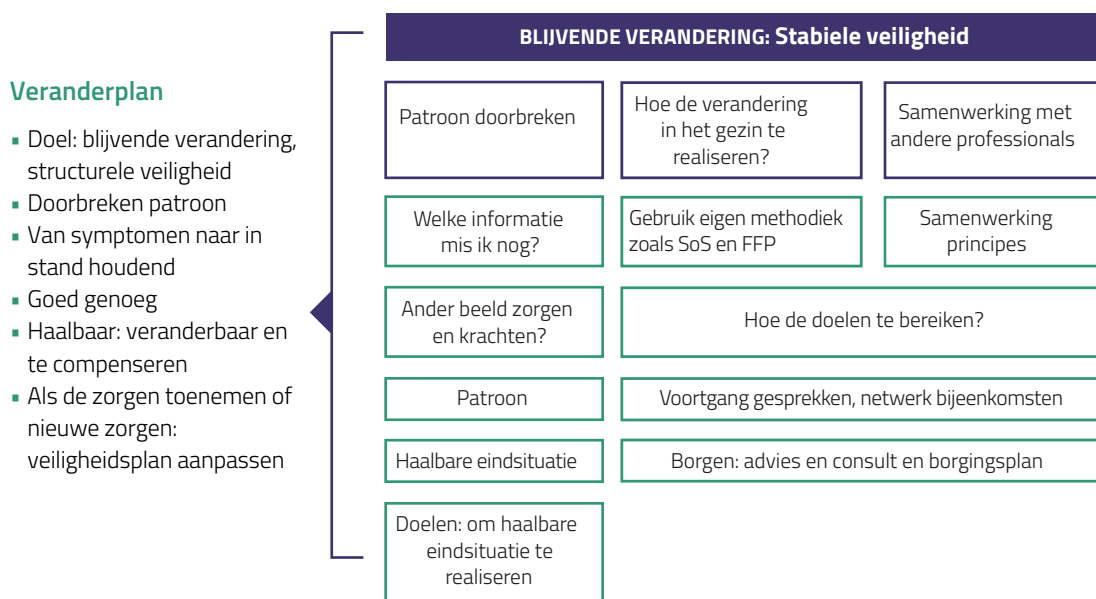
1. Haalbare eindsituatie:

Wat is voor het gezin een haalbare eindsituatie? De haalbare eindsituatie is de situatie waarin de veiligheid van de kinderen niet meer in het geding is en ook niet meer komt.

1. Veranderbaar en te compenseren:

Om te komen tot een realistisch en uitvoerbaar veranderplan is het van belang om vanuit de haalbare eindsituatie helder te krijgen wat veranderbaar is en wat (blijvend) gecompenseerd moet worden. Wat is veranderbaar? Daar kan met het gezin aan gewerkt worden. Wat moet (blijvend) gecompenseerd worden? Hoe kan dit ingericht worden?

Figuur 8 Veranderplan stabiele veiligheid

Bouwsteen tijdlijn: situatie gezin en voorgeschiedenis

In de bouwsteen 'Tijdlijn: situatie gezin en voorgeschiedenis' wordt een format geboden voor het in kaart brengen/ onderzoeken van het hier en nu in relatie tot het verleden (de voorgeschiedenis, ingezette hulpverlening, wie de mensen zijn en welke zorgen en krachten er zijn). Deze bouwsteen hangt samen met de bouwsteen 'Gezinspatroon, echter daar ligt de focus op het inzicht te krijgen in de patronen van een gezin.

De tools zijn erop gericht om tot de kern van het probleem en de oplossing te komen met het gezin. Als een trechter wordt er steeds een stap gezet.

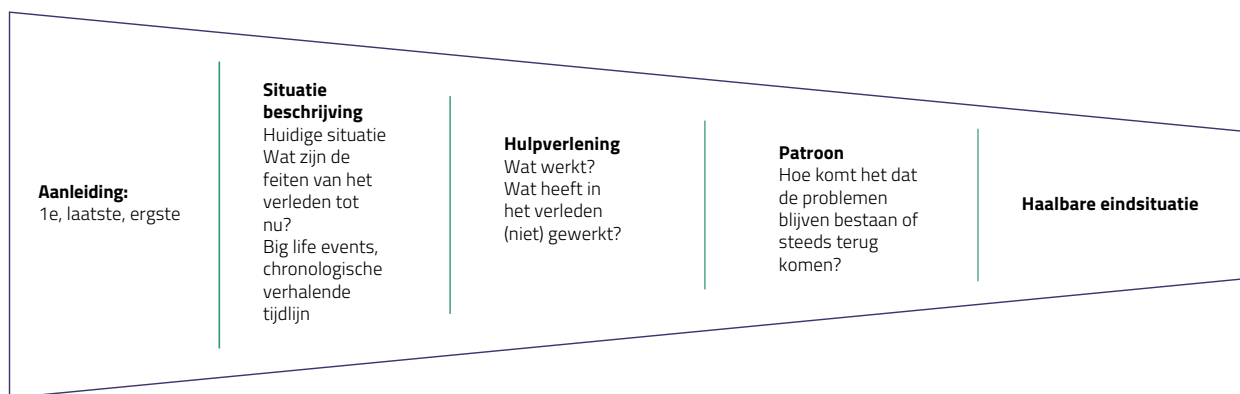
Aan bod komen:

- de huidige gezinssituatie:
 - > aanleiding
 - > genogram / sociogram,
- chronologische verhalende tijdlijn met live-events
- hulpverleningsgeschiedenis (huidige en afgesloten met resultaten)

Er is daarnaast extra aandacht voor de achtergronden van de gezinsleden om later het patroon te kunnen duiden:

- situatie moeder (relaties, eigen ontwikkeling en financiën en huisvesting)
- situatie vader (relaties, eigen ontwikkeling en financiën en huisvesting)
- situatie kind (relaties, ontwikkeling en vrijetijdsbesteding)
- netwerk van het gezin (vrienden, familie, vrijwilligers en vereniging)

Figuur 9 Trechter

- Start met aanleiding en maak onderscheid tussen eigen/directe hulpvraag van het gezin; achterliggende/ indirecte hulpvraag van het gezin en de eerste & laatste aanleiding.
- Heb aandacht voor de vraag van het gezin in relatie tot een eventuele zorgmelding (schijf altijd beide op)
- Maak indien nodig een uitsplitsing tussen hulpvraag ouders, hulpvraag kind en de zorgmelding. Investeer in het gesprek over het genogram, sociogram en het opstellen van de tijdlijn

Beter Samenspel

Tijdlijn, voorgeschiedenis en situatie gezin

Naam gezin: *Voer tekst in.*

Bijgewerkt

vanaf: *Voer datum in.* tot: *Voer datum in.*

Genogram:

Voer tekst in.

Sociogram:

Voer tekst in.

Aanleiding:

Voer tekst in.

Aanleiding:

Voer tekst in.

33

Wie is moeder?

Naam: *Voer tekst in.*

Geboortedatum: *Voer datum in.*

Relaties

Waar is moeder opgegroeid, hoe zag haar eigen gezin er uit en hoe is het contact nu met de familie?

› *Denk aan culturele achtergrond en religie.*

Voer tekst in.

Hoe is haar relatie met de vader(s) en eventuele huidige partner?

Voer tekst in.

Hoe is haar relatie met de kinderen?

Voer tekst in.

Eigen ontwikkeling

Welke opleidingen heeft zij gevolgd, wat is haar beroep, waar werkt zij, wat zijn haar hobby's?

› *Denk aan IQ.*

Voer tekst in.

Hoe is haar gezondheid, fysiek en mentaal?

› *Denk aan mogelijke verslaving. Ingezette en huidige hulpverlening komt in het hulpverleningsoverzicht.*

Voer tekst in.

Financiën en huisvesting

Hoe is de financiële situatie?

› Zijn er financiële problemen? Zo ja, hoe groot zijn doe? Is er hulpverlening om uit de schulden te komen? Ingezette en huidige hulpverlening komt in het hulpverleningsoverzicht.

Voer tekst in.

Hoe is de huisvestingssituatie?

Voer tekst in.

Wie is vader?

Naam: Voer tekst in.

Geboortedatum: Voer datum in.

Relaties

Waar is vader opgegroeid, hoe zag zijn eigen gezin er uit en hoe is het contact nu met de familie?

› Denk aan culturele achtergrond en religie.

Voer tekst in.

Hoe is zijn relatie met de moeder(s) en eventuele huidige partner?

Voer tekst in.

Hoe is zijn relatie met de kinderen?

Voer tekst in.

Eigen ontwikkeling

Welke opleidingen heeft hij gevolgd, wat is zijn beroep, waar werkt hij, welke hobby's?

› Denk aan IQ.

Voer tekst in.

Hoe is zijn gezondheid, fysiek en mentaal?

› Denk aan mogelijke verslaving. Ingezette en huidige hulpverlening komt in het hulpverleningsoverzicht.

Voer tekst in.

Financiën en huisvesting

Hoe is de financiële situatie?

› Zijn er financiële problemen? Zo ja, hoe groot zijn doe? Is er hulpverlening om uit de schulden te komen? Ingezette en huidige hulpverlening komt in het hulpverleningsoverzicht.

Voer tekst in.

Hoe is de huisvestingssituatie?

Voer tekst in.

Wie is het kind?

Naam: *Voer tekst in.*

Geboortedatum: *Voer datum in.*

Relaties

Hoe ziet het kind de relatie met de ouders?

Voer tekst in.

Hoe is de relatie met andere (stief)broertjes/zusjes en vrienden en vriendinnen?

› *Denk aan eigen partnerrelatie bij tieners.*

Voer tekst in.

Wie is voor hem/haar naast de ouders belangrijk in het netwerk?

Voer tekst in.

Eigen ontwikkeling

Welk onderwijs volgt of heeft hij/zij gevolgd? Hoe gaat het op school?

› *Denk aan resultaten en gedrag.*

Voer tekst in.

Hoe is de gezondheid, fysiek en mentaal?

› Denk aan mogelijke (game)verslaving. Ingezette en huidige hulpverlening komt in het hulpverleningsoverzicht.

Voer tekst in.

Vrijtijdsbesteding

Is het kind lid van een sportvereniging, maakt het muziek, heeft het andere hobby's?

Voer tekst in.

Bijbaantje of vrijwilligerswerk?

Voer tekst in.

Wie zijn de mensen in het netwerk?

Wie zijn belangrijk voor het kind/de kinderen? Wie vinden het belangrijk dat het goed gaat met het kind/de kinderen en willen hierin een rol spelen? Deze personen staan ook genoemd in het sociogram om de relatie te duiden.

Familie

Naam:	Voer tekst in.
Relatie tot het kind:	Voer tekst in.
Adres:	Voer tekst in.
Telefoon:	Voer tekst in.
E-mailadres:	Voer tekst in.

Vrienden, vrijwilligers, vereniging

Naam:	Voer tekst in.
Relatie tot het kind:	Voer tekst in.
Adres:	Voer tekst in.
Telefoon:	Voer tekst in.
E-mailadres:	Voer tekst in.

Tijdslijn

Chronologisch overzicht van alle belangrijke gebeurtenissen/ big life events

Lopende hulpverlening

Wie zijn belangrijk voor het kind/de kinderen? Wie vinden het belangrijk dat het goed gaat met het kind/de kinderen en willen hierin een rol spelen? Deze personen staan ook genoemd in het sociogram om de relatie te duiden.

Familie

Naam zorgaanbod:

Voer tekst in.

Datum start en aanleiding:

Voer tekst in.

Gericht op kind/gezin of ouder:

Voer tekst in.

Doelen:

Voer tekst in.

Gegevens contactpersoon:

Voer tekst in.

Chronologisch overzicht van eerdere hulpverlening/instanties

Datum:

Voer datum in.

Instantie:

Voer tekst in.

Resultaat:

Voer tekst in.

Datum:

Voer datum in.

Instantie:

Voer tekst in.

Resultaat:

Voer tekst in.

Datum:

Voer datum in.

Instantie:

Voer tekst in.

Resultaat:

Voer tekst in.

Datum:

Voer datum in.

Instantie:

Voer tekst in.

Resultaat:

Voer tekst in.

Datum:

Voer datum in.

Instantie:

Voer tekst in.

Resultaat:

Voer tekst in.

Bouwsteen gezinspatroon

De bouwsteen 'Gezinspatroon' helpt om inzicht te krijgen in de patronen van een gezin. Er volgt op de laatste pagina een invulformat dat je op weg kan helpen. Deze bouwsteen hangt samen met de bouwsteen 'Tijdslijn, voorgeschiedenis en situatie gezin', echter daar ligt de focus op het in kaart brengen van de voorgeschiedenis, ingezette hulpverlening, wie de mensen zijn en wat de zorgen zijn.

- De directe hulpvraag en de achterliggende hulpvraag
- Vaak is het lastig om achter de directe hulpvraag de achterliggende hulpvraag te filteren.
- Bijvoorbeeld: "Ik dreig mijn huis uitgezet te worden en ben hier zo druk mee dat ik mijn kinderen niet aankan".
- Gevolg is dat interventies van de hulpverlening richten zich vaak op hulp in het hier en nu; symptoombestrijding.
- Als je blijvend effect wilt realiseren in een gezin vraagt dat om een diepere probleemanalyse. Wat is het probleem en hoe uit dit zich? Wat houdt de problemen in stand?

Leefgebieden die elkaar beïnvloeden

In gezinnen waarbinnen de veiligheid van de kinderen in het geding is, zie je dat er problemen zijn op meerdere leefgebieden en dat deze problemen elkaar ook beïnvloeden.

Leefgebieden:

- opgroei problemen
- school
- dagbesteding
- mentale en fysieke gezondheid ouders
- opvoedvaardigheden
- opgroei problemen
- relatie ouders
- huisvesting
- werk, inkomen, financiën
- steun eigen netwerk
- overlast in de wijk
- justitiële contacten

Hierbij kunnen de GIZ-leefgebieden worden gebruikt als je de onderlinge samenhang hierbij ziet. Je kunt zicht krijgen op hoe ouders het probleem zien.

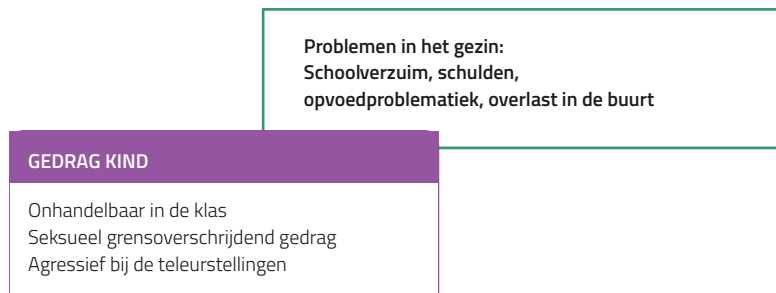
Op de volgende pagina's staat een uitgewerkt voorbeeld dat je stapsgewijs meeneemt in het signaleren en herkennen van gezinspatronen. Op de laatste pagina is een format toegevoegd dat je zelf kunt invullen.

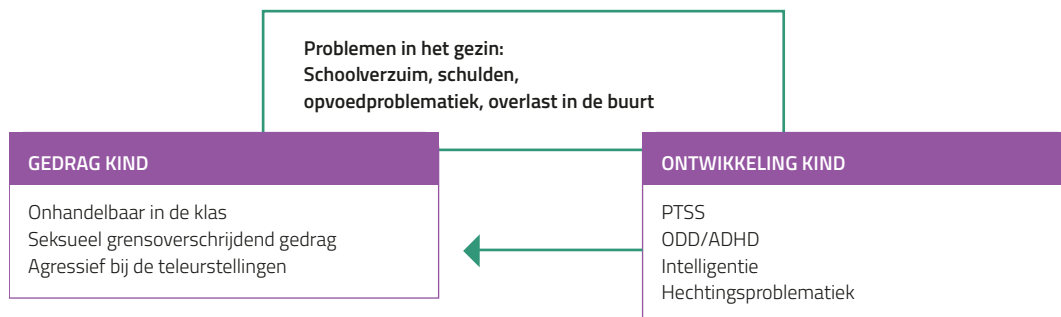
Figuur 10 CAF-driehoek, bewerking Common Assessment Framework, oktober 2014
 Informatie GIZ-driehoek, GGD Hollands-Midden, november 2014

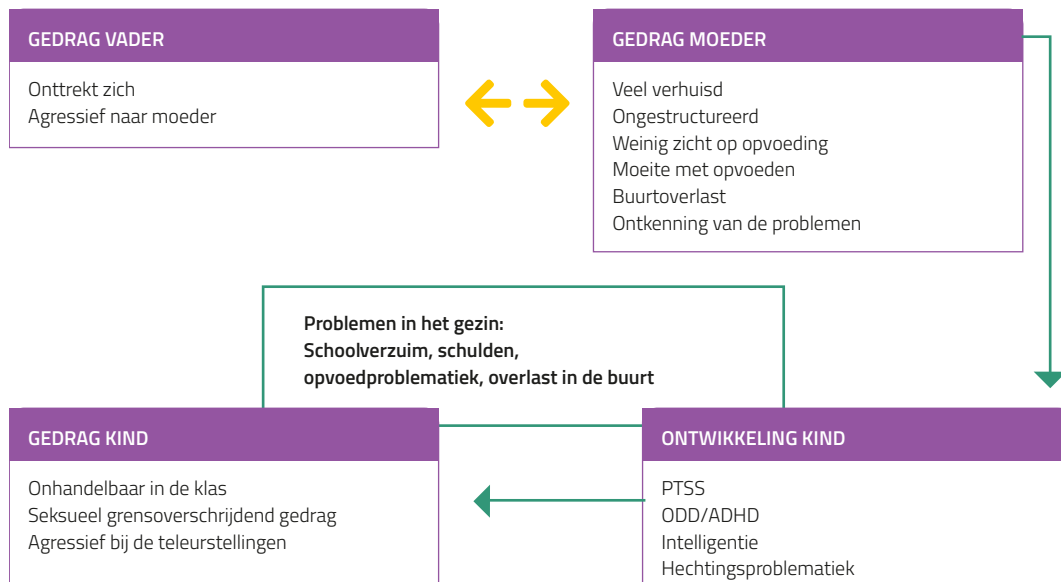
Startpunt is zorgen over en gedrag van het kind (voorbeeld)

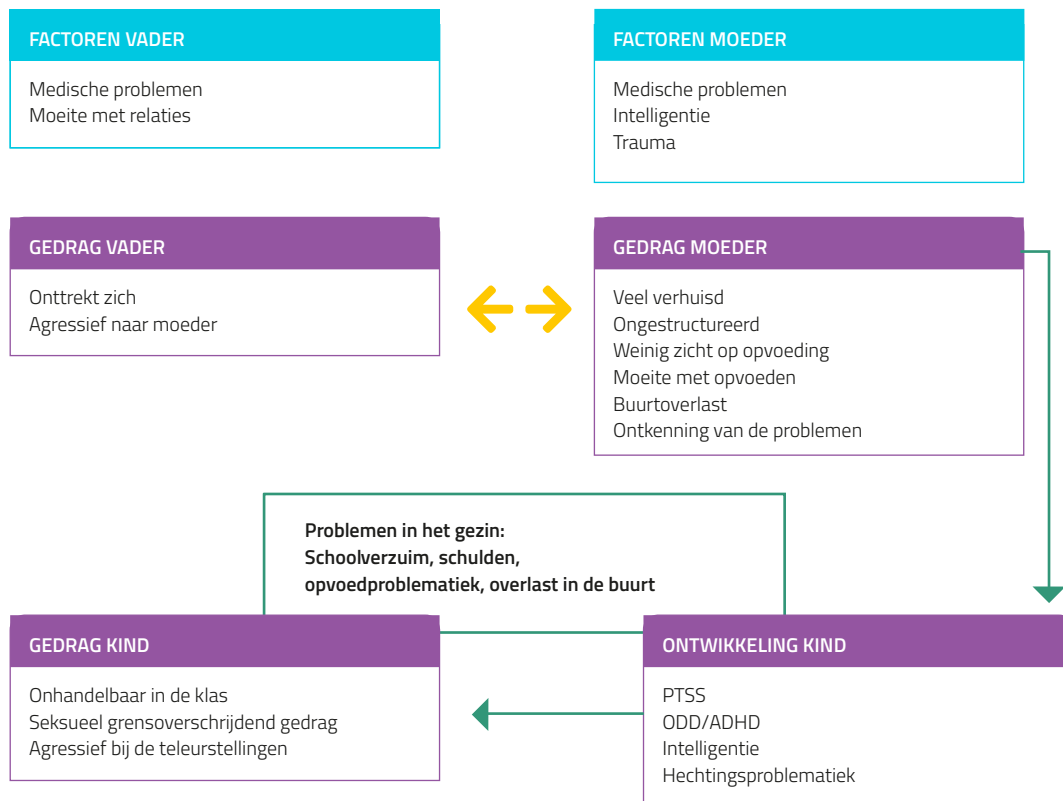
Waar komt het gedrag van het kind vandaan? (voorbeeld)

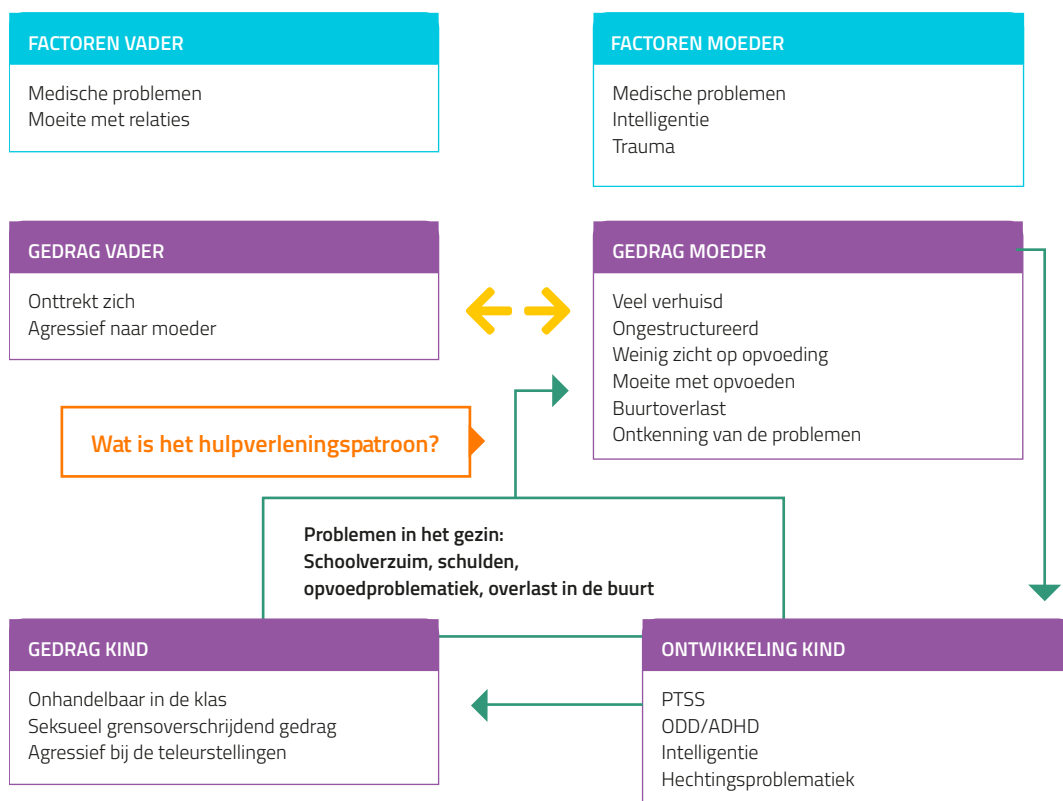
Waarom ontwikkelt het kind zich zo? (voorbeeld)

Wat ligt onder het gedrag van de ouders? (voorbeeld)

Wat is het gezinsspatroon? (voorbeeld)

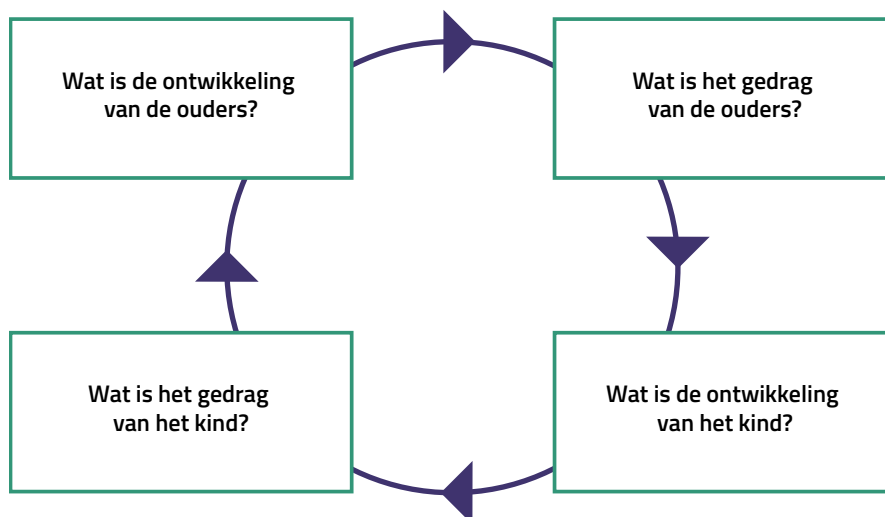
De hulpvraag en onderliggende gezinspatroon?

‘Ik dreig mijn huis uitgezet te worden en ben hier zo druk mee dat ik mijn kinderen niet aankan.’

- Door het gehele patroon in beeld te brengen, kun je beter inzetten op wat er nodig is om een blijvende verandering te realiseren.
- Hierbij inzetten op alle zaken waaraan moet worden gewerkt.
- Scherp te maken dat de situatie alleen blijvend gaat veranderen als we dat wat het in stand houdt wegnemen of daarin compenseren.

Gedrag is verklaarbaar vanuit ontwikkeling; Ontwikkeling wordt beïnvloed door gedrag.
Inzicht in het gezinspatroon geeft de handvatten waaraan kan worden gewerkt om te komen tot verandering!

Figuur 11 Schematische weergave samenhang ontwikkeling en gedrag

Beter Samenspel

Gezinspatroon

De hulpvraag in relatie tot het onderliggende gezinspatroon?

Ontwikkelingsfactoren vader:

Voer tekst in.

Gedrag vader:

Voer tekst in.

Ontwikkeling kind:

Voer tekst in.

Gedrag kind:

Voer tekst in.

Ontwikkelingsfactoren moeder:

Voer tekst in.

Gedrag moeder:

Voer tekst in.

Ontwikkeling kind:

Voer tekst in.

Gedrag kind:

Voer tekst in.

Wat is de rol van de hulpverlening? (hulpverleningspatroon)

Voer tekst in.

Gezinspatroon beschrijven:

Hulpmiddel om tot het patroon te komen.

Vragen om patroon te duiden:

Beantwoord onderstaande vragen met behulp van de opgehaalde feiten in je onderzoek/ de gesprekken met het gezin. Het gaat hierbij om het duiden van informatie, circulair koppelen van onderdelen aan elkaar om te verklaren en te controleren of je tot dezelfde conclusie komt.

- Wat is de aanmeldreden/ grootste zorg?

Wie/ Wat / Waarom? Directe zorg/aanleiding

Grootste zorg: Huidige grootste zorg die moet worden weggenomen

- Wat is de invloed van de ontwikkeling ouder(s) op hun huidige gedrag?

Feitelijke beschrijving van ontwikkelingsfactoren vanuit de tijdlijn

- Wat is de invloed van het gedrag van ouder(s) op kind(eren)?

Feitelijke beschrijving van gedrag vanuit de tijdlijn

- Wat is de invloed van de ontwikkeling kinderen op hun huidige gedrag?

Feitelijke beschrijving van ontwikkelingsfactoren vanuit de tijdlijn

- Wat is de invloed van het gedrag van kind(eren) op ouder(s)?

Feitelijke beschrijving van gedrag vanuit de tijdlijn

- Wat is de invloed van de hulpverlening op het terugkerende patroon?

Ga uit van de feiten zoals onderzocht

Formuleer het patroon

Maak onderstaande zin af. Beperk je tot een korte weergave waarin de kern duidelijk naar voren komt, hiervoor heb je alle duiding al gedaan.

- Deze kinderen groeien op in een gezin ...

Omschrijf hierbij tevens de Nobele intentie van ouder(s)/ kind(eren) / belangrijke anderen (verontschuldiging)

Bepaal aan de hand van het patroon:

Na het vaststellen van het patroon met elkaar kom je tot doelen, acties, randvoorwaarden die nodig zijn om het (structureel) te doorbreken.

- Welke hulpverlening is nodig om het patroon te doorbreken?
- Welke hulpverlening is nodig om uit het patroon te blijven?

We maken hierbij de stap naar de haalbare eindsituatie.

Bouwsteen van patroon naar haalbare eindsituatie

De bouwsteen 'Van patroon naar haalbare eindsituatie' bouwt voort op de analyse die je doet in de bouwsteen 'Tijdslijn, voorgeschiedenis en situatie gezin' en de bouwsteen 'Gezinspatroon'. Door deze twee bouwstenen heb je namelijk inzicht in de voorgeschiedenis van het gezin, de ingezette hulpverlening, de achtergrond van de gezinsleden, de zorgen die er zijn binnen het gezin en welke patronen er spelen. Maar wat kun je vervolgens doen met deze analyse? Waar ga je naartoe werken als je het patroon boven water hebt? Deze bouwsteen helpt om vanuit het patroon te komen tot een haalbare eindsituatie.

Vragen die je helpen bij het formuleren van de haalbare eindsituatie:

- Is het patroon/zijn de patronen voldoende helder?
- Welke informatie mis ik nog?
- Wat is veranderbaar/leerbaar?
- Aan welke veranderdoelen gaat het gezin werken?
- Welke hulp en/of behandeling is nodig om te kunnen veranderen?
- Wie gaat de hulp bieden om te komen tot verandering?
- Wat moet blijvend worden gecompenseerd?
- Hoe gaat dit gecompenseerd worden?
- Welke krachten (in het gezin/ netwerk) zijn er om in te zetten?
- Wat is de positieve intentie van ouders/de wens voor het kind?
- Hoe realistisch/haalbaar is de wens van ouders/de wens voor het kind en wat is goed genoeg?
- Omschrijf concreet: hoe ziet de eindsituatie eruit? Wat is er dan veranderd? Wat is er behandeld/waar wordt aan gewerkt (doelen)? Waar en bij wie groeien de kinderen op?

Haalbare eindsituatie is geformuleerd, en dan?

- Wie moet ik hierin betrekken en wie zijn hierbij betrokken?
- Wie heb ik hierin mee te krijgen?
- Hoe ga ik dat doen?
- Welke drempel heb ik hierin mogelijk zelf te nemen?

Een '6' voor gezin Janssen ziet er heel anders uit dan een '6' voor gezin Van Deventer. Let op dat in de taal van het gezin staat beschreven hoe deze situatie er uit ziet, wie wat doet (gedrag) en "hoe de buurman dat ook kan zien".

Bouwsteen gesprekken met kinderen

De bouwsteen 'Gesprekken met kinderen' richt zich op de gesprekken met de jeugdigen in de Beter Samenspel-aanpak. Er zijn enkele uitgangspunten en afwegingen waar rekening mee moet worden gehouden.

Uitgangspunten

De uitgangspunten vanuit de werkwijze zoals ontwikkeld in het programma Beter Samenspel zijn als volgt:

- Ga altijd in gesprek met de jeugdige. Het lokaal team is de partij van de doorlopende lijn en is daarmee het blijvende gezicht voor een jeugdige. Het lokaal team kan dan terugkerend in gesprek met de jeugdige over hoe het gaat.
 - Er kan met argumenten worden afgeweken van bovenstaande, maar je bent wel verplicht te controleren of doorlopend tijdens het proces met de jeugdige wordt gesproken (vergewisplicht). Dit is niet hetzelfde als gesprekken met uitvoerende hulpverlening, maar denk bijvoorbeeld aan een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor). De uitvoerende hulpverlening richt zich niet op het proces, maar op de hulpverlening.
 - Een gesprek met de jeugdige kan verschillende doelen hebben: kennismaking, (werk)relatie opbouwen, motivatie, monitoring en veiligheid.
- Blijf altijd op de hoogte over hoe het gaat, ook al zijn andere zorgaanbieders reeds betrokken. Wat vindt de jeugdige bijvoorbeeld van de zorgaanbieder, is er wel een klik, sluit de hulp aan bij wat de jeugdige vindt etc.

Achterliggende informatie wat betreft gesprekken met kinderen

- VNG: de beslissing door de gemeente welke zorg een jeugdige of zijn ouder precies nodig heeft, komt tot stand in overleg met die jeugdige en zijn ouders. In een gesprek tussen een door de gemeente ingezette deskundige, de jeugdige en zijn ouders zal gekeken worden wat de jeugdige en zijn ouders eventueel zelf of met behulp van hun netwerk kunnen doen aan het probleem.
- Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het kind hebben alle minderjarigen, ongeacht hun leeftijd, het recht om hun mening of kijk op gebeurtenissen te geven.
- Richtlijnen Jeugdhulp:
 - Het is van belang dat de jeugdprofessional transparant is over zijn bevindingen en goed doorvraagt naar details. Ouders en jeugdigen krijgen in het gesprek de gelegenheid om hun visie op de problemen en mogelijke oplossingen te geven. Ook kunnen ouders en jeugdigen reageren op de conclusies van de jeugdprofessional en verdere toelichting vragen. De jeugdprofessional, ouders en jeugdigen maken samen inzichtelijk waar bevindingen (niet) overeenkomen. Gesprekken zijn een belangrijk hulpmiddel om een werkrelatie met het gezin op te bouwen.
 - Bij vermoedens van kindermishandeling of een onveilige opvoedsituatie moet altijd met de jeugdige zelf (meerdere malen) gesproken worden en moet de jeugdige betrokken worden bij besluit- en planvorming en de monitoring gedurende het gehele proces, tenzij er gegronde redenen zijn om daarvan af te wijken. Hoe en wanneer met een jeugdige gesproken wordt over signalen, vermoedens van kindermishandeling en verdere plannen is afhankelijk van de (ontwikkelings-)leeftijd van de jeugdige en de situatie. De jeugdige dient informatie te ontvangen die past bij zijn/haar (ontwikkelings-)leeftijd en capaciteiten.

- > Onderzoek laat zien dat vanaf de leeftijd van ongeveer vier jaar open vragen aan de jeugdige kunnen worden gesteld die voldoende informatie en details geven.
- > Jeugdigen voelen aan dat er iets aan de hand is, ook al heeft niemand hen dat uitgelegd. Zij bedenken daarbij vaak hun eigen – niet altijd juiste – verklaringen voor de situatie en hebben de neiging zichzelf daarbij mede schuldig te voelen of vinden. Zij zijn onvoorwaardelijk loyaal aan hun ouders; als (één van) de ouders zelf een rol (heeft)hebben in de mishandeling of verwaarlozing van hun kind, is dit voor met name jonge kinderen moeilijk te plaatsen ten opzichte van hun loyaliteit aan hen. Bij allochtone jeugdigen kan daarbij ook de loyaliteit aan de familie en aan de cultuur en het geloof (en daarmee samenhangende normen met betrekking tot opvoeding) een belangrijke rol spelen.
- > Het is in het verlengde van bovenstaand punt belangrijk om jeugdigen uit te leggen wat er gebeurt, welke zorgen er zijn over de veiligheid in het gezin en om hen te betrekken bij de planvorming gericht op veiligheid en herstel.

Afwegingen

- Leeftijd jeugdige en toestemming:
 - > De wet (WGBO en Burgerlijk Wetboek) maakt onderscheid tussen drie leeftijdscategorieën in het kader van toestemming om gesprek met een jeugdige: tot 12 jaar, van 12 tot 16 jaar en 16 jaar en ouder zie hiervoor: <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/als-je-je-zorgen-maakt/stap-3-praat-met-ouders-en-jeugdigen/>
 - > Als er geen toestemming wordt gegeven door ouders om met hun kind in gesprek te gaan, ga dan in gesprek met ouders hierover. Blijft toestemming uit, overleg dan intern hoe verder te gaan.
- Veiligheid: maak hier altijd een afweging in, zo nodig in overleg met collega's. In uitzonderlijke situaties kan bijvoorbeeld gekozen worden om niet met de ouders en/of jeugdige in gesprek te gaan. Dat is het geval wanneer door gesprekken de veiligheid van betrokkenen ernstig in het geding is (denk aan seksueel geweld, huwelijksdwang, eerder gerelateerd geweld en loverboy problematiek). Vraag in deze situaties advies aan een deskundige. Soms is het wel mogelijk om samen met een andere professional wel het gesprek aan te gaan. Noteer redenen om (nog) niet met ouders of jeugdige te spreken altijd in het dossier.
- Maak een bewuste keuze om het gesprek te voeren met of zonder aanwezigheid van ouder(s). Beide vormen geven verschillende informatie.

Informatie en ondersteuning

- In Signs of Safety is een aantal hulpmiddelen ontwikkeld die professionals kunnen ondersteunen bij de gespreksvoering met jeugdigen, zoals de Drie Huizen, Words and Pictures en Safety House.
- In de regio Haaglanden is vanuit STOP een integratie gemaakt met SOS, gefaseerd samenwerken aan veiligheid en Beter Samenspel. Meer informatie is te vinden op: <https://www.meldcodehaaglanden.nl/regiovisie/>
- Overige instrumenten: je kunt materiaal zoals de kaarten set 'Gesprekken met kinderen' of ander spel materiaal gebruiken.
- Zie voor meer tips over gesprekken met jeugdigen de Richtlijnen Jeugdhulp, onder andere 'Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp' en 'Kindermishandeling'. <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/>

Bouwsteen reflectie

De regio Haaglanden heeft de ambitie om kinderen duurzaam veilig te laten opgroeien én de hoogste kwaliteit te bieden in de zorg voor kinderen die hierin gevaar lopen. De veiligheid van het kind staat centraal. Daarom zijn ouders onze belangrijkste samenwerkingspartners. Binnen het programma Beter Samenspel ligt de focus op de samenwerking tussen de lokale teams en de GI's en zijn bouwstenen ontwikkeld die de werkwijze moeten ondersteunen om de ambitie van de regio na te streven.

Patroon van de hulpverlening zoals dat in de oorspronkelijke dossieronderzoeken naar voren kwam:

- Inzet op problemen op meerdere leefgebieden
- Positief afsluiten door individuele zorgaanbieders
- Geen gedeelde informatie tussen actieve hulpverleners
- Geen of beperkte tijdslijn van eerder ingezette hulpverlening
- Repetitie van hulp op leefgebieden
- Geen analyse op gezinspatroon
- Geen reflectie oorzaak en gevolg
- Geen 'thermostaat' of we vooruit of achteruit gaan
- Probleem niet doorbroken, gezin niet geholpen, risico op intergenerationele overdracht

Reflectie

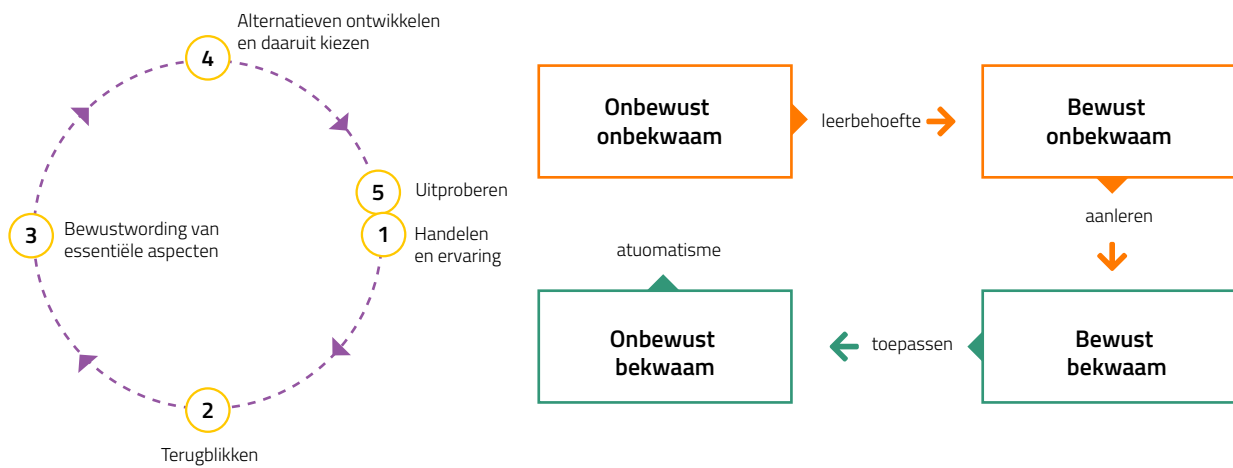
Om het uiteindelijke doel, nu en in de toekomst, kwalitatief te evalueren is een doorlopende leerloop nodig op alle niveaus. Reflectie leidt daarbij tot bewust bekwaam handelen, hierdoor kan het effect van leerprocessen en veranderprocessen vergroot worden. Door te reflecteren krijg je antwoord op de vragen:

- 1. Neemt de kwaliteit van de hulp toe?**
 - > Hoe ervaren ouders en kinderen de kwaliteit van de hulp?
- 2. Hoe ervaren de professionals de (kwaliteit van de) samenwerking?**
 - > Wat gaat er goed en wat kan er beter?
- 3. Sluiten de ervaringen van de professionals en de ouders en kinderen aan bij de bedoeling van Beter Samenspel?**
 - > Namelijk; kinderen groeien duurzaam veilig op en er wordt de hoogste kwaliteit van zorg geboden.

Dimensies van professionaliteit

- **Technisch instrumenteel:** werk ik op een effectieve en efficiënte manier? Gebruik ik de juiste methoden, technieken en richtlijnen? En kan ik uitleggen wat ik doe en waarom?
- **Normatief:** welke normen en waarden beïnvloeden mijn handelen? Maak ik de juiste afwegingen? En hoe komen deze tot stand?
- **Persoonlijk:** wat denk, voel en wil ik? Is mijn handelen echt?

Figuur 12 Dimensies van professionaliteit

Organisatieniveau

De reflectie vindt daarnaast ook plaats op verschillende niveaus.

→ Niveau 1

Uitvoering - professionals

De professional heeft direct invloed op de prestatie/kwaliteit van de uitvoering. De professionals hebben het contact met de cliënten en zijn het 'gezicht van de geleverde hulp' voor betrokkenen.

De tools die uit de bouwstenen zijn voortgekomen, kunnen het maken van lastige afwegingen van de professional vragen. Het is van belang om deze (ethische) dilemma's te bespreken; ruimte te krijgen om te kunnen reflecteren op je handelen. Dit kan door middel van supervisie, intervisie, collegiale consultatie en werkbegeleiding.

Reflectie op uitvoeringsniveau geeft in de basis antwoord op de vraag:

'Doe ik het goed?'

→ Niveau 2

Management - projectleiding

Als management is het van belang om ruimte te bieden om gezamenlijk te leren. De (team)managers en projectleiders zijn van invloed op de systeemcondities. Systeemcondities moeten helpend zijn voor het 1e niveau, de uitvoering, ze zijn kader scheppend voor de uitvoering in de dagelijkse praktijk.

Reflectie op managementniveau geeft in de basis antwoord op de vraag:

'Doe ik het goede?'

→ Niveau 3

Organisatie – bestuur

Het bestuur is van invloed op het denken. Waarom doen we wat we doen? Wat is het uiteindelijke doel van het systeem dat is ingericht? Het is van belang om binnen de regio Haaglanden een gedeelde visie te hebben op dat wat we willen zijn, voor wie en waartoe.

Reflectie op bestuursniveau geeft in de basis antwoord op de vraag:

'Doe ik het om de goede reden?'

Colofon

De werkwijze is onderhevig aan de actualiteit en wordt continue doorontwikkeld. De meest actuele bouwstenen is voor iedereen digitaal beschikbaar op onze website:

➔ www.jeugdhulphaaglanden.nl

Op de website staan ook alle nieuwsbrieven, recente presentaties, factsheets en filmmateriaal.

Beter Samenspel is een gezamenlijk programma van:

